

ევრიპიდე მედეა

ძველი ბერძნულიდან თარგმნა ბაჩანა ბრეგვაძემ
წინასიტყვაობა და კომენტარები რისმაგ გორდეზიანისა

წინასიტყვაობა

ევრიპიდეს „მედეა“ მსოფლიოში ერთ-ერთ ყველაზე უფრო ცნობილ დრამას წარმოადგენს. მისი უშუალო გავლენით სხვადასხვა ეპოქაში შექმნილია 300-ზე მეტი ნაწარმოები: ლიტერატურული, მუსიკალური, ფერწერული, პლასტიკური... ამ ტრაგედიაზე მრავალი საქებარი თქმულა ანტიკურობიდან მოყოლებული ჩვენს დღეებამდე. იგი ახლაც დიდი წარმატებით იდგმება სხვადასხვა ქვეყნის სცენაზე. მაგრამ ჩვენთვის, ქართველებისათვის, „მედეას“ მნიშვნელობა იმითაცაა განსაკუთრებული, რომ ევრიპიდემ შეძლო ბერძნული მითოსიდან ცნობილი კოლხი პერსონაჟი მსოფლიო დრამის ერთ-ერთ უპოპულარულეს სახედ ექცია. საკმარისია დღეს ვინმემ ჩაატაროს ელემენტარული სოციოლოგიური გამოკვლევა ევროპულ მწერლობასთან ნაზიარებ ნებისმიერ ქვეყანაში იმის გასარკვევად, თუ ვის თვლის ფართო მკითხველი მსოფლიო ლიტერატურის ყველაზე მეტად ცნობილ სახეებად, რომ მედეა უთუოდ პირველთა რიგში იქნება დასახელებული. შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოსთან დაკავშირებული ვერც ერთი ლიტერატურული პერსონაჟი ვერ გაუტოლდება ამ მხრივ მედეას. ბუნებრივია, ამ ვითარებაში თითოეულ ჩვენგანს აინტერესებს და აღელვებს ის, რითი იზიდავს ეს სახე კაცობრიობას, რა ფიქრებს აღძრავს მასთან ყოველი შეხვედრა მკითხველსა და მაყურებელში.

ამის ნათელსაყოფად თავდაპირველად რამდენიმე სიტყვა უნდა ითქვას საერთოდ ტრაგიკული პერსონაჟისა და

ტრაგიკულობის არსის შესახებ ანტიკურობაში.

ყველასათვის ცნობილია, რომ ტრაგედია, როგორც დრამის ჟანრის ერთ-ერთი სახე, ანტიკურ საბერძნეთში წარმოიშვა ძვ.წ. VI საუკუნის მეორე ნახევარში. საბოლოოდ ჩამოყალიბებული ფორმა, თავისი კლასიკური სახე მან ძვ.წ. V საუკუნეში მიიღო გენიოსი ათენელი მწერლების ესქილეს, სოფოკლესა და ევრიპიდეს შემოქმედებაში. თუკი მანამდე არსებულ ჟანრებში, როგორც წესი, ე.წ. სერიოზული, ნეიტრალური და არასერიოზული ინფორმაცია არ იყო ერთმანეთისაგან გამიჯნული, ტრაგედიის განვითარება მასში სერიოზული, ცრემლისაღმძვრელი ინფორმაციის კონცენტრაციისა და აქცენტირების გზით წავიდა. დროთა განმავლობაში მან შეიმუშავა ტრაგიკული სიუჟეტის მოდელირების თავისი პრინციპები. ამგვარ დრამებში ასახული იყო არა საერთოდ უბედურება ან სიკვდილი, არამედ მხოლოდ ისეთი, რომელიც გვზარავს თავისი უჩვეულობით, რომელიც არ თავსდება მოვლენათა ორდინალური განვითარების ლოგიკის ფარგლებში. მართალია, სიკვდილი ყოველთვის ცრემლთან არის დაკავშირებული, მაგრამ ტრაგედია არ ცდილობდა აესახა ადამიანის ჩვეულებრივი გარდაცვალება, თუნდაც ყველაზე უფრო გულდასაწყვეტი, გამოწვეული ხანდაზმულობით ან ხანგრძლივი ავადმყოფობით. ტრაგიკული კონფლიქტის საფუძველი იმ ბუნებრივი წესრიგის უეცარ დარღვევაში იყო, რომელსაც შეეძლო ადამიანის თვალწინ ხელეყო სამყაროს, ანუ კოსმოსის ჰარმონიულობა.

ის, თუ რა უნდა ყოფილიყო ამგვარი ტრაგიკული კონფლიქტის ეფექტი, ყველაზე საინტერესოდ ანტიკურ სამყაროში მეცნიერული პოეტიკის საფუძვლის ჩამყრელმა, ძვ.წ. IV საუკუნის ფილოსოფოსმა არისტოტელემ ჩამოაყალიბა: ტრაგედია ახდენს „თანაგრძნობისა და ძრწოლის საშუალებით ამგვარ ვნებათაგან განწმენდას (განთავისუფლებას)“ (პოეტიკა, 1449ბ). ბერძნულ ტექსტში სიტყვას განწმენდა, განთავისუფლება შეესაბამება ტერმინი კათარსისი. არისტოტელეს „პოეტიკის“ ამ პასაჟის ინტერპრეტაცია მეცნიერებაში აზრთა დიდ სხვადასხვაობას იწვევს. ტრაგიკული კათარსისის მრავალი ათეული განმარტება არსებობს, რომელთაც სისტემატურად ემატება ახსნის ახალ-ახალი ცდები. უკანასკნელ ხანებში ერთ-ერთ ყველაზე უფრო გავრცელებულ აზრად ითვლება ის, რომლის თანახმადაც

ზემომოყვანილ პასაჟში არისტოტელეს შემდეგის თქმა სურს: ტრაგედიის ეფექტი მოქმედების შესაბამისი განვითარებით თანაგრძნობისა და ძრწოლის აღძვრის გზით ადამიანის ამ გრძნობათაგან განმუხტვა, დაცლაა.

ბუნებრივია, ისმის კითხვა: რად სჭირდება ადამიანს ტრაგიკული კათარსისი, რით განსხვავდება იგი იმ კათარსისისაგან, რომელიც საერთოდ ხელოვნებასთან ზიარებამ შეიძლება განგვაცდევინოს. ამ შემთხვევაში უნდა გავიხსენოთ, რომ ძლიერი ტანჯვის დათმენა ძველთაგანვე ყოველდღიური ემპირიული ცოდნით მიღწეულ ჭეშმარიტებაზე გაცილებით უფრო დიდ ჭეშმარიტებასთან მისვლის გზად ითვლებოდა. ეს არ იყო რაღაცის სწავლა ამ სიტყვის ჩვეულებრივი, დიდაქტიკური გაგებით, ეს იყო რაღაც იმ ძალზე მნიშვნელოვანის შეცნობის საფეხური, რომელთან ზიარებაც სულის მოთხოვნილებაა. უკვე ესქილესთან გვხვდება აზრი, რომელიც ამგვარი ლაკონური ფორმულის სახით გავრცელდა: „პათემატა მათემატა“ - „ტანჯვათა (დათმენის) საშუალებით სწავლა (შეცნობა)“. ტანჯვა მით უფრო დიდია, რაც უფრო მეტად ძრწოლისმომგვრელია თავისი მოულოდნელობითა და მოვლენათა ბუნებრივ მიმდინარეობასთან შეუთავსებლობით. იგი აღიქმება არა როგორც რომელიღაც კონკრეტული პირის, არამედ საერთოდ ადამიანის თავს დატეხილი უბედურება. ასე, მაგალითად, ვითარება, როდესაც შვილმა შეიძლება მოკლას დედა, ან პირიქით, დედამ - შვილი, ოჯახის წევრებმა დახოცონ ერთმანეთი, მოხდეს დაუშვებელი ინცესტი და ა.შ., განსაკუთრებულ ძრწოლას აღრძავს მოკვდავებში და მათ საერთოდ კაცობრიობის თავს მოვლენილი სასჯელის მიზეზებსა და არსზე, ადამიანის დიდ კანონზომიერებათა წინაშე უსუსურობაზე და მისი ცოდნის არასრულყოფილებაზე ჩააფიქრებს. მაგრამ ადამიანთა უმეტესობის ცხოვრება ისე ჩაივლის, რომ მათ ამგვარი ძლიერი ტანჯვის დათმენა შეიძლება არც კი მოუხდეთ, შეიძლება ყოველდღიურობის ორომტრიალში გამობრძმედილებმა არც კი მისცენ თავს უფლება, მოადუნონ სული, ცრემლი ღვარონ საკუთარი ან ახლობლების უბუდურებათა გამო. მაგრამ, პლატონის სიტყვით რომ ვთქვათ, ჩვენი სულის საწყისს „სწადია იტიროს, იგლოვოს და ამით დაკმაყოფილდეს. ამგვარია მისი ბუნებრივი მისწრაფებები“ (სახელმწიფო, 606a). ტრაგედია მას საშუალებას აძლევს, გარკვეული დროის განმავლობაში თანამონაწილე

იყოს ყველაზე დიდ ტანჯვათა, რომელნიც საერთოდ ადამიანმა შეიძლება დაითმინოს, განიცადოს ძრწოლა და თანაგრძნობა მათ წინაშე. ეს კი მას ანიჭებს „ტრაგიკულ სიამოვნებას“ - ღრმა შინაგან სიხარულს იმით, რომ ტრაგიკული კონფლიქტის გახსნამ განმუხტა იგი აღძრულ განცდათაგან, რომ თუმცა გმირმა (ანუ საერთოდ ადამიანმა, ე.ი. თავად მანაც) დაითმინა უდიდესი ტანჯვა, მორალურად იგი რეაბილიტირებულია.

როგორც ვხედავთ, ტრაგიკული კათარსისის ფუნქცია იმაზე გაცილებით დიდია, ვიდრე ზოგადად ხელოვნებასთან ზაირების სიხარული.

მედეა წარმოადგენს, არისტოტელეს გამოთქმა რომ მოვიშველიოთ, „უტრაგიკულესს“ ტრაგიკულ სახეთა შორის. ამიტომ მისი მოქმედება უნდა შევაფასოთ სწორედ იმ მისიის გათვალისწინებით, რაც მას დააკისრა დრამატურგმა.

ევრიპიდე (ძვ.წ. 484-406), რომელიც კლასიკური ეპოქის ბერძენ ტრაგიკოსთა დიადი სამეულის უმცროსი წარმომადგენელია, ესქილესა და სოფოკლესთან მიმართებაში ნოვატორად ითვლება, უპირველეს ყოვლისა, გმირის ახალი კონცეფციის შემოთავაზების გამო. უკვე ძველები აღნიშნავდნენ, რომ ესქილე ადამიანებს ნახევრად ღმერთებად და ნახევრად გმირებად წარმოგვიდგენდა, სოფოკლე ისეთებად, როგორებიც ისინი უნდა იყვნენ, ხოლო ევრიპიდე ისეთებად, როგორებიც ისინი არიან. შესაბამისად, ევრიპიდეს ტრაგიკული კონფლიქტები თავად გმირთა ხასიათის თვისებებიდან გამომდინარეობდა. მიუხედავად იმისა, ჩნდება თუ არა ტრაგედიის ბოლოში *deus ex machina* („ღმერთი მანქანიდან“), მაყურებელმა მშვენივრად იცის: ის, რაც სცენაზე მოხდა, არსებითად გმირის ინიციატივისა და პასუხისმგებლობის შედეგია. ბუნებრივია, ამის გამო ევრიპიდეს პერსონაჟთა მოქმედებაში მეტია მიწიერი ვნებები, აქედან გამომდინარე, ადამიანური მანკიერებანიც და ნაკლებია იმედის ის სხივი, რომელიც თავიანთი მოქმედების ღმერთის ნებასთან შემთანხმებელ ესქილესეულ და თავიანთი საქციელით ადამიანთა ჰუმანიზმისაკენ წარმართველ სოფოკლესეულ გმირებთან შეხვედრის შემდეგ ჩნდება.

„მედეა“ ათენის სცენაზე ძვ.წ. 431 წელს უნდა წარმოედგინათ. პრემიერა მარცხით დამთავრდა, რადგან ევრიპიდემ ტრაგიკულ შეჯიბრში მხოლოდ მესამე, ე.ი. უკანასკნელი ადგილი დაიკავა,

თუმცა მთელი თავისი შემდგომი პოპულარობით ტრაგედია მრავალგზის აანაზღაურა ეს მარცხი. ისევე, როგორც ბერძნულ ტრაგედიათა აბსოლუტურ უმეტესობაში, აქაც ფაბულად მითოლოგიური სიუჟეტია გამოყენებული, კერძოდ, არგონავტების თქმულების ერთ-ერთი ეპიზოდი. ეს ამბავი მოკლედ ამგვარია: ბოროტი დედინაცვლის, ინოსაგან[1] განწირულ და-ძმას, ათამასის შვილებს, ფრიქსესა და ჰელეს მათი დედა, ღრუბელთა ღვთაება ნეფელე, მოუვლენს საოცარ ოქროს ვერძს, რომელიც მათ აიასაკენ ანუ კოლხეთისაკენ გადააფრენს. გზაში სიმაღლით თავბრუდახვეული ჰელე ჩავარდება ზღვაში და ამ ადგილს ამიერიდან ჰელესპონტოსი ანუ ჰელეს ზღვა ეწოდა. კოლხეთის მეფემ, აიეტმა, ფრიქსე კარგად მიიღო. ვერძის სიკვდილის შემდეგ მისი ოქროს საწმისი არესის ჭალაში დაკიდეს და მას საშინელი გველი მიუჩინეს დარაჯად. მაგრამ საწმისს არ ეწერა აქ სამუდამოდ დარჩენა. თესალიაში მდებარე იოლკოსის მეფემ, პელიასმა, რომელმაც უკანონოდ წაართვა თავის ძმას, ესონს, ტახტი, გადაწყვიტა თავიდან მოეშორებინა იასონი, თავისი ძმისშვილი, რომელიც მისგან მალულად აღიზარდა და ახლა, დავაჟკაცებული, კუთვნილი ტახტის უკან დაბრუნებას სთხოვდა მოხუცებულ ბიძას. დავალება, რომლის აღსრულების შემდეგაც პელიასი იასონს ტახტს დაუთმოდა, ძალზე რთული იყო - ოქროს საწმისის კოლხეთიდან ჩამოტანა. იასონი აგებს ხომალდს „არგოს“, აგროვებს მის ეკიპაჟს - არგონავტებს („არგოს მეზღვაურებს“) - ცნობილ ბერძენ გმირთაგან და გაეშურება ფათერაკებით აღსავსე გზით მიზნის აღსასრულებლად. მრავალი ხიფათისა და დაბრკოლების გადალახვის შემდეგ იგი კოლხეთს მიაღწევს. აქ არგონავტთა მეთაურს შეიყვარებს კოლხეთის მეფის გრძნეული ასული მედეა, რომლის დახმარებითაც იასონი აიეტის დამლუპველ პირობებს აღასრულებს, მოიტაცებს ოქროს საწმისს და მასთან ერთად თან წაიყვანს მედეასაც. ხანგრძლივი ხეტიალის შემდეგ ისინი მიაღწევენ საბერძნეთს, სადაც მედეას მაგიური ხელოვნების წყალობით პელიასის ქალიშვილები სასტიკად დაკლავენ საკუთარ მამას. იასონი და მედეა იძულებულნი ხდებიან თავი კორინთოს შეაფარონ. აქ იასონი ადგილობრივი მეფის, კრეონის ასულზე, კრეუზაზე (ზოგი წყაროს მიხედვით გლავკეზე) დაქორწინებას და მედეას მიტოვებას გადაწყვეტს. კოლხი ასულის სასტიკ შურისგებას ემსხვეპლებიან კრეუზა, კრეონი, მედეასა და იასონის შვილები.

ევრიპიდემ იასონისა და მედეას თავგადასავლის ე.წ. კორინთული ეპიზოდი შეარჩია თავისი ტრაგედიისათვის. როგორც ჩანს, ტრაგიკოსმა რამდენადმე შეცვალა თქმულება. კერძოდ, არც ერთ ევრიპიდემდეულ წყაროში არ დასტურდება მედეას მიერ საკუთარი შვილების შეგნებულად მოკვლის მოტივი. ევრიპიდემ, როგორც ეს მას სხვა შემთხვევებშიც სჩვევია, თავად შეცვალა ტრადიციული სიუჟეტი. წყაროთა ერთი ნაწილის თანახმად, მედეას შვილებს კორინთელები კლავდნენ კრეონისა და მისი ასულის დაღუპვის შემდგომ. სხვათა მიხედვით კი - ბავშვები იმის გამო იღუპებოდნენ, რომ მედეას მათი უკვდავებად ქცევა სურდა. დრამატურგის ინოვაცია ერთობ წარმატებული აღმოჩნდა. ძვ.წ. V საუკუნის შემდეგ მედეას თემის დამუშავებისას ანტიკურობა არსებითად მხოლოდ ევრიპიდეს მიმართავდა როგორც ამოსავალ მოდელს.

ტრაგედიის მოქმედების განვითარება ცენტრალურ გმირს სამი ასპექტით წარმოაჩენს: ერთის მხრივ, როგორც ქმრის ღალატის მსხვერპლს, ქალისთვის უცხო კორინთელთაგან დამცირებულ, მარტო დარჩენილ ქალს, მეორეს მხრივ, როგორც დაუნდობელ შურისმგებელს, რომელიც ვერავის აპატიებს შეურაცხყოფასა და საკუთარი ღირსების ფეხქვეშ გათელვას და, მესამეც, როგორც ღმერთის შთამომავალს, თავადაც ღვთაებრივ სფეროსთან კავშირის მქონე ზეადამიანურ არსებას. მედეას, იასონის ღალატის მსხვერპლს, წარმოგვიდგენს ტრაგედიის პირველი ნაწილი (1-622 სტრიქონები), რომელიც ძიძისა და აღმზრდელის გასაუბრების, მედეას მონოლოგის, მედეას ჯერ კრეონთან, შემდეგ კი იასონთან პირველი შეხვედრის სცენების და, ბოლოს, ამ ნაწილში მოქცეული საგუნდო პარტიების საშუალებით ნათლად გვიჩვენებს ქმრის ღალატით განადგურებული, უცხო ქვეყანაში მარტო დარჩენილი და ქალაქიდან გასაგდებად განწირული ქალის დრამას. ნაწარმოების ამ ნაწილში, მართალია, გაისმის მომავალი შურისგების ნოტებიც, მაგრამ მთავარი მაინც მედეას უბედურებისა და გამოუვალი მდგომარეობის ჩვენებაა. სწორედ ამიტომ გვხვდება ტრაგედიის ამ მონაკვეთში ამდენი შესანიშნავი პასაჟი, რომელიც წარმოაჩენს: ა) ქალის მიძიმე ბედს: „რამდენი სულდგმულია ამ ქვეყნად, რამდენ გულში ღვივის გრძნობა და აზრი, მაგრამ არ მოიძებნება არსება, ქალზე უფრო უმწეო და საცოდავი. ჯერ არის და, მამასისხლად ვყიდულობთ ქმარს, მაგრამ მალე ირკვევა, რომ მონა კი არა,

დესპოტი შევგიძენია, ხორცის მჯიჯგნელი. ვთქვათ, გაცილება დააპირე, ვაი შენს დღეს და მოსწრებას, სად წაუხვალ სირცხვილს? ქალებს ვინ მოგვცა იმისი ნება, რომ ქმარს გავეყაროთ? და, აი, ალაღბედზე შევდივართ ქმრის სახლში, - უცხო ხალხი, უცხო წესი, უცხო გარემო; მიდი და იმტვრიე თავი, სადა ხარ, ვისთანა ხარ, ვინ გიწევს გვერდით ... ჩვენზე ამბობენ, მშვიდად და უზრუნველად ცხოვრობთ ქმრის სახლში, კაცის ცხოვრება კი ხელჩართული ბრძოლააო. რა სიბრყვეა! ერთი შვილის შობას მირჩევნია სამი ბრძოლა გადავიხადო.“

ბ) სამშობლოსაგან მოწყვეტილის განცდებს: „აქაა თქვენი სამშობლო, თქვენი სახლ-კარი, ჭირშიც და ლხინშიც მეგობრები გიდგანან მხარში! მე კი მარტო ვარ, უთვისტომო, მიუსაფარი, ქმრისაგან მოძულებული: უცხო ქვეყნიდან გადმოხვეწილს არვინა მყავს მწედ და მეოხად: არც დედა, არც ძმა, არც ნათესავი.“

გ) ქალისათვის სიყვარულში მარცხის აუტანლობას: „სუსტია ქალი, ბასრი მახვილის დანახვაც კი აძრწუნებს და თავზარსა სცემს, მაგრამ თუ შეუგინეს ღირსება და შეუბღალეს სარეცელი, მისებრ მწარედ ვერავინ იძიებს შურს.“

ყოველივე ეს მკითხველსა თუ მაყურებელს მედეასადმი სრული თანაგრძნობით განაწყობს. ამ განწყობას კიდევ უფრო აძლიერებს კრეონის პარტია, რომელშიც ჩვენს წინ ტირანი წარმოდგება. კორინთოს მმართველს არ ანაღვლებს მედეასა და მისი შვილების ბედი, რომელთაც მან მხოლოდ და მხოლოდ საკუთარი ასულის უსაფრთხოების მიზნით ასე სწრაფად გამოუტანა ქალაქიდან გაძევების განაჩენი. ასევე დაუნდობელია იასონის სიტყვებიც მედეასადმი. მსჯელობის სოფისტური ხერხების მოხმობით ქმარი ცდილობს ცოლს დაუმტკიცოს, რომ იგი ბედნიერი უნდა იყოს იასონის გადაწყვეტილებით, რადგან მამის ახალი ქორწინება მათ შვილებს მხოლოდ სიკეთეს მოუტანს.

ტრაგედიის მეორე ნაწილში (663-1292 სტრიქონები) თანდათანობით კლებულობს მედეას სიფიცხე, უმწეობა და იგი თანმიმდევრულ შურისმგებლად იქცევა. თუკი პირველ ნაწილში სამაგიეროს მიზღვის მოტივი ჯერ კიდევ არ ჟღერდა მთელი ძალით, თუკი მედეას ჯერ კიდევ არ ჰქონდა ბოლომდე გაცნობიერებული, რას მოიმოქმედებდა, ეგევსთან[2] თავშესაფრის შეგულების შემდგომ იგი სრულიად

შეგნებულად ადგენს და ახორციელებს თავის დაუნდობელ გეგმას. აქ მედეასადმი თანაგრძნობა მაყურებელში აშკარად იცვლება მისი სისასტიკის წინაშე ძრწოლით.

ტრაგედიის მესამე ნაწილში (1293-1419) არსებითად მედეას მეტამორფოზა ხდება. იგი ჩვეულებრივ მოკვდავთათვის დამახასიათებელი მძაფრი ვნებების მქონე მიწიერი არსებიდან ყოველგვარი ემოციებისაგან დაცლილ, ცივ და მიუკარებელ ქალღმერთად გადაიქცევა. ჰელიოსის[3] მიერ გამოგზავნილი გველეშაპშებმული ეტლი, რომლითაც მედეა შორდება ცოდვილ კორინთოს, მის სახეს მითოლოგიურ ძირებთან აბრუნებს და, შესაძლოა, მთავარი გმირის რეაბილიტაციას ემსახურება.

შვილების მოკვლის მოტივის შემოტანით მედეა ევრიპიდემ ჭეშმარიტად ტრაგიკულ სახედ აქცია. შემდგომი ეპოქების მწერალთა ყველა ცდა, მოეშორებინათ მედეასთვის ეს ცოდვა ან აღედგინათ ტრადიციული მითის ვარიანტი, საუკეთესო შემთხვევაში ამ სახის ტრაგიკულიდან მელოდრამატულამდე ჩამოქვეითებით მთავრდებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ თემაზე მრავალი დრამა შეიქმნა, სრული დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ ვერც ერთმა მათგანმა ვერ მიაღწია ევრიპიდეს ნაწარმოების სიმძაფრესა და სიმალლეს. ტრაგედიაში ევრიპიდემ, ვფიქრობთ, პირველად ბერძნულ დრამაში, მიმართა ორმაგი ოპოზიციის პრინციპს. ერთის მხრივ, კონფლიქტის განსავითარებლად მან გამოკვეთა დაპირისპირება: მედეა - იასონი (კრეონითა და მისი ასულითურთ). ოპოზიციის ამ წევრებში პირველი აშკარად დაჩაგრულია, ხოლო მეორე - ფიცის გამტეხი და მოძალადე. ამ დონეზე ევრიპიდე საკმაოდ მკაფიოდ წარმოგვიდგენს მედეაში იმას, რაც მისადმი სიმშაბათით განგვაწყობს. ქალის მოთქმა, ბოლოს და ბოლოს, მისი სურვილი, შური იძიოს, მაყურებელში უთუოდ თანაგრძნობას იწვევს, რადგან სიმართლე მის მხარეზეა. ამასთანავე, კრეონის ბრძანებაცა და იასონის სოფისტური პათოსით გაჟღენთილი სიტყვაც მაყურებელში აშკარა ანტიპათიას აღძრავს მედეას მოწინააღმდეგეთა მიმართ. შესაბამისად, ამ დაპირისპირებაში თანაგრძნობა აშკარად მედეასკენაა. ამას ადასტურებს ქოროს პარტიებიც და სავსებით ნეიტრალური ეგევსის აღშფოთებაც მედეასადმი იასონისა და კრეონის დამოკიდებულებით. ამის გვერდით ტრაგედიაში გვაქვს მეორე ოპოზიციაც, რომელიც თავად მედეაში იკვეთება. მედეა, რომელშიც იბრძვის დედა და შურისმაძიებელი, ასე

აფასებს თავის სულიერ მდგომარეობას: „ვიცი, ვხედავ, რა საზარელ საქმეს ვაპირებ, მაგრამ ვაი, რომ ვნებამ სძლია და დათრგუნა ჩემი გონება, კაცთა მოდგმის ამ ჯალათმა უსასტიკესმა.“

ამრიგად, ერთი მხრივ, შურისგება იასონზე, თუნდაც კრეონისა და მისი ასულის მოკვლის გზით, მედეას სამართლიანად მიაჩნია, ხოლო შვილების მოკვლა, თავად მისივე შეფასებით, უდიდესი სიავეა. ე.ი. მედეა ერთდროულად არის შურისგების გზით საკუთარი თავის, ღირსების დამცველიც და, ამასთანავე, საკუთარი თავისავე დამსჯელიც ძლიერ ვნებას აყოლის გამო. შვილების მოკვლა ხომ მისთვის უდიდესი ტრაგედიაა. პირველი დაპირისპირების წარმოსაჩენად ავტორს არ დასჭირვებია ბერძნული ტრაგედიისათვის მანამდე უცნობი ხერხების გამოყენება - მან წარმოადგინა მხოლოდ დაპირისპირებულთა შორის ჭიდილი სიტყვითა თუ საქმით. რაც შეეხება მეორე ოპოზიციას, აქ ევრიპიდეს მოუხდა ბერძნული ლიტერატურისათვის მანამდე უჩვეულო სიღრმით ჩვენება ადამიანის სულში მიმდინარე ბრძოლისა გრძნობასა და გონებას შორის. თავისთავად ის გარემოება, რომ მედეაში იმარჯვებს გადაწყვეტილება, რომლის ბოროტება თვით მასვე აქვს გაცნობიერებული, გმირის ფსიქოლოგიური დაძაბულობის, მის კონტრასტულ გრძნობათა მუდმივი მონაცვლეობის საოცრად „ნატურალისტური“ ჩვენებით, ავლენს ევრიპიდეს ინტერესს არაორდინალური, რთული ფსიქოლოგიური სიტუაციების მიმართ. გმირი მოქმედებს საკუთარი ინიციატივით. არც ღმერთი, არც მისნობა არ წარმართავს მის ქცევას. შესაბამისად, კატასტროფა, რომელიც ხდება, აღარავითარი ხსნის, ნათელი სხივის, სამართლიანობის აღდგენის იმედს აღარ ტოვებს. მაყურებელიც და დრამის პერსონაჟებიც კატასტროფის პირისპირ რჩებიან ყოველგვარი ილუზიებისა და პერსპექტივების გარეშე. ეს კი უკვე სავსებით ახალი მოვლენაა ბერძნული ტრაგედიისათვის. ამდენად, მედეა წარმოდგება ჩვენს წინაშე, ერთდროულად როგორც ბოროტებასთან მებრძოლი და, ამავე დროს, უდიდესი ბოროტების ჩამდენი ტრაგიკული გმირი. სწორედ ამიტომ შეუძლებელია მის ამაყ, შმაგ, საოცრად ემოციურ სახეში მხოლოდ დადებითი ან უარყოფითი შტრიხები ვეძიოთ. რასაკვირველია, მისი ბოლო ნაბიჯი აშკარა ბოროტმოქმედებაა, მაგრამ იგი, თავის მხრივ, უპირისპირდება არანაკლებ სიავეს -

მის გარემომცველ საზოგადოებაში გამეფებულ თვითდაჯერებულობასა და თვითკმაყოფილებას. აქ ტრადიციულ ეთიკურ ღირებულებებს დაკარგული აქვთ თავიანთი მნიშვნელობა, აქ შეიძლება გაამართლო ყველაფერი, მათ შორის ფიცის გატეხვა და ღალატი. დაუნდობლობით უჩვეულო და უსასტიკესი შურისგების - საკუთარი შვილების მოკვლის გზით მედია დროებით მაინც შეძრავს ამ ზნედაქვეითებულ საზოგადოებას, ჩააფიქრებს მას იმაზე, თუ რატომ მოხდა ყოველივე. მაგრამ პიესის ტრაგიზმი ამით როდი ამოიწურება. ესაა სულიერი დრამა ადამიანისა, რომელმაც უღალატა თავის მშობლებსა და სამშობლოს, ესაა ტრაგედია უცხოობაში მართობისა, დაკარგული სიყვარულისა.

ევრიპიდეს „მედეას“ პოეტური თარგმანი პროფესორ პანტელეიმონ ბერაძეს ეკუთვნის. იგი გამოიცა 1969 წელს. ამჟამად გთავაზობთ ბაჩანა ბრეგვაძის მიერ შესრულებულ ახალ თარგმანს. ცნობილი მკვლევარი და მწერალი, რომელმაც ანტიკური და ევროპული ლიტერატურის მრავალი მნიშვნელოვანი ძეგლი აამეტყველა ქართულად, ტრაგედიის თარგმნისას განსხვავებულ გზას ირჩევს. მას პიესის ყველა ე.წ. სადიალოგო პარტია, რომელიც ორიგინალში იამბური ტრიმეტრით არის გამართული, რიტმული პროზით გადმოაქვს, ხოლო საგუნდო ნაწილები - ლექსით. ბ. ბრეგვაძის პრინციპი ბერძნული დრამის ქართულად თარგმნის სფეროში ახალ მიმართულებას სახავს. მისი ავ-კარგის შეფასება პირუთვნელი მკითხველისათვის მიგვიჩვენებს.

მედია

მოქმედნი პირნი

ძიძა

კრეონი, კორინთოს მეფე
მედეას ორი შვილი
გამზრდელი
იასონი, მედეას ქმარი
ეგევსი, ათენის მეფე
მედეა, კოლხეთის მეფის, აიეტის ასული
მაცნე
მედეას მსახური ქალები. მეფეთა ამალა.
მოქმედების ადგილი: კორინთო

პროლოგი

მედეას სახლი კორინთოში.

ძიძა

ო, ნეტა გზა შეეკრათ პირქუშ სიმპლეგადებს და კოლხეთის ნაპირს არ მისდგომოდა ხომალდი არგო[4]; არც არასოდეს წაეჭციათ ვეება ფიჭვი პელიონის უსიერ ტევრში[5] და კეთილშობილ ვაჟკაცთა ნიჩბებად არ დაეთალათ; არც ოქროს საწმისი მიერთმიათ პელიასისთვის. მაშინ ხომ არც ჩემი ქალბატონი - იასონის ტრფობით მონუსხული მედეა მიაშურებდა იოლკოსის ციხე-სიმაგრეს, არც მშობელ მამას მოაკვლევინებდა პელიასის ასულთ და აღარც იძულებული გახდებოდა, ქმარ-შვილითურთ კორინთოში ეძებნა თავშესაფარი. თუმც განდევნილმა თავი კი შეაყვარა მოქალაქეებს და მორჩილად მსახურებდა იასონს (ნეტა იმ ოჯახს, სადაც სიამტკბილობით ცხოვრობს ცოლ-ქმარი), მაგრამ, ვაი, რომ ბედმა უმუხთლა საბრალოს და შეუბღალა წმინდა კავშირი. იასონი ცოლად ირთავს კორინთოს მბრძანებლის კრეონის ასულს, ვის სარეცელსაც ანაცვალა მთელი ოჯახი, ჩემს ქალბატონსაც უღალატა და თავის შვილებსაც. სვედავსილი

მედეა ხმამაღალი ქვითინით იხსენებს ფიცს და ხელაპყრობილი უკვდავ ღმერთებს მოუხმობს იასონის სიმუხთლის მოწმედ. უსმელ-უჭმელი წევს სარეცელზე, ტკივილად ქცეული სხეულით; დღედაღამ მოსთქვამს, მეუღლის მიერ მოყვივებული; თვალცრემლიანი ჩაშტერებია მიწას. როგორც კლდოვანი კბოდე იხსლეტავს ტალღებს, პირგამეხებული ყურად არ იღებს მეგობრების რჩევას. მხოლოდ ხანდახან თუ იბრუნებს პირს, უმწეოდ გადაიგდებს ქათქათა ყელს და ტირილით იგონებს ძვირფას მამას, მშობლიურ მხარეს და თავის ახლობლებს, რომლებსაც უღალატა, რათა გაჰყოლოდა უღირს კაცს, ვინც ასე სასტიკად შეურაცხყო იგი. უბედურებამ ასწავლა ბედკრულს დაკარგული სამშობლოს ყადრი. შვილებიც კი მოიძულა, უწინდებურად აღარ ხარობს მათი შემყურე. მეშინია, ავი რამ ზრახვა არ ჩაიდოს გულში: უკადრი და შეურაცხყოფას უჩვევია მისი სული. კარგად ვიცნობ და მიტომაც ვძრწი თავზარდაცემული: ვაითუ, ქურდულად შეიპაროს საწოლ ოთახში, ბასრი მახვილით განგმიროს მბრძანებელიც, თავისი პირშავი მეუღლეც და უბედურმა უარეს დღეში ჩაიგდოს თავი. საშინელია მედეას რისხვა: თავბედს აწყევლინებს გათავხედებულ მტერს...

მაგრამ, აი, ბავშვებსაც ვხედავ: თამაში დაუმთავრებიათ და შინ ბრუნდებიან. აზრადაც არ მოსდით, რა ცეცხლი ტრიალებს მათი საბრალო დედის გულში. ნორჩების სული არას დაგიდევს ტანჯვას.

გამზრდელი

ჩემი ქალბატონის მოხუცო ძიძავ, მარტოდმარტო რას დამდგარხნარ ამ კარიბჭესთან, ან აგრე საწყალობლად რატომ ვალალებ?.. უშენოდ ცოდოა მედეა.

ძიძა

ო, იასონის შვილების ტკბილო გამზრდელო, ნუთუ არ იცი, რომ ბატონების უბედურება თავიანთ უიღბლობად მიაჩნიათ ერთგულ მსახურებს? ნეტა ამ დღეს არ მოვსწრებოდი. ისეთი სევდა შემომაწვა გულზე, რომ გარეთ გამოველ, რათა მალლა ცას და დაბლა მიწას შევტირო ჩვენი დედოფლის სვედავსილობის ამბავი.

გამზრდელი

ისევ ისე მოსთქვამს და ტირის?

ძიძა

რა გულუბრყვილო ხარ, ბერიკაცო! ჭირმა მხოლოდ ახლა იჩინა თავი. შენ აწი იკითხე.

გამზრდელი

უგუნური! - ღმერთო, შემინდე, დედოფალზე რომ ვამბობ ამას, - არც კი იცის, რომ ახალი უბედურება დაატყდა თავზე.

ძიძა

რაო? რას ამბობ, ბერიკაცო? აღარ იტყვი, რა ამბავია ჩვენს თავს?

გამზრდელი

არა, არაფერი, ჩემდა უნებურად წამომცდა.

ძიძა

სინდისს გაფიცებ, ნურაფერს დამიმალავ შენს ბედში მყოფს. თუ საჭიროა, ხომ იცი, არ გამიჭირდება ენას მაგრად დავაჭირო კბილი.

გამზრდელი

დღეს, პეირენეს[6] წმინდა წყაროსთან, სადაც უხუცესნი ბჭობენ ხოლმე, მოშაშეებს ჩავუარე გვერდით და ყური მოვკარი მათ სიტყვებს (თუმცა თავი ისე დავიჭირე, ვითომც არაფერი გამიგონია): კრეონი აპირებს კორინთოდან შვილებითურთ გააძევოს მედეაო. არ ვიცი, მართალია თუ მონაჭორი. ღმერთმა ქნას, რომ მცდარი გამოდგეს.

ძიძა

ო, ღმერთო, ცოლი კი მოიძულა, მაგრამ ნუთუ იასონი ასე უღვთოდ გასწირავს შვილებს?

გამზრდელი

ახალ ქორწილში ვილას ახსოვს ძველი? ცხადია, იასონი აღარა გვწყალობს.

ძიძა

დავიღუპეთ... ვაიზე უი დაგვერთო.

გამზრდელი

ჩუმად იყავი, კრინტი არ დასძრა: ესლა აკლია ჩვენს ქალბატონს.

ძიძა

ვაიმე, შვილებო, წყეულიმც იყოს მამათქვენი! ღმერთო, ნუ მიწყენ, - მაინც ჩემი ბატონია და მბრძანებელი. მაგრამ ასე ვინ ექცევა შვილებს?

გამზრდელი

რას იზამ, ასეთია კაცის ბუნება: ჯერ თავო და თავოო... ვითომ ახალი ამბავია შენთვის? მიკვირს, ღმერთმანი, შვილების გულისთვის დასთმობდა სატროფოს?

ძიძა

შინ შედით, შვილებო, ყველაფერს მოევლება... შენ კი თვალი ფნიზლად გეჭიროს: სასოწარკვეთილ დედას ახლოს არ გააკარო ბავშვები... ღმერთო, რა შეშლილივით უცქერდა შვილებს, მგონი, რაღაც საშინელს გვიქადის. არა, ნამდვილად ვერ დაცხრება, ვერ დაიოკებს მძვინვარებას, სანამ არ შეიწირავს ვინმეს. შინაურებს ღმერთმა არილოს, მტერს მისი რისხვა!..

მედეა (სცენის მიღმა) ვაიმე, ბედკრულს! ამას რას მოვესწარი? ვაიმე, ვაი!

ძიძა

გესმით, შვილებო, როგორ ბორგავს, როგორ ბობოქრობს დედათქვენის რისხვით შეძრული გული? ჩქარა, შინ შედით, მხოლოდ თვალით არ დაენახოთ! ჩუმად მიიყუყეთ სადმე, თავი აარიდეთ რისხვით ცნობამიხდილსა და გამძვინვარებულს! ჩქარა, ჩქარა-მეთქი, ვის ვეუბნები?! მალე გმინვის საავდრო ღრუბელს მძვინვარება შეუნთებს ცეცხლს! სადა აქვს ზღვარი შენს ტანჯვას, შმაგი ვნებებით მბორგავო, უსამართლობით მოწყულულო გულო?

მედეა (სცენის მიღმა) ვაი ჩემს დღეს და მოსწრებას, ვაი! ფუჭია მოთქმაც, ბორგვაც, გოდებაც! დამიწყევლიხართ, შვილებო, თქვენც და თქვენი მშობელი მამაც! წყეულიმც იყოს ჩვენი სახლ-კარი!

ძიძა

ვაიმე, სვეგამწარებულს! შვილებმა რა დაგიშავეს? მამის ბრალს რატომ აზღვევინებ? რატომ სწყევლი? რად მოიძულე უმანკონი? ვაიმე, ჩემო პატარებო, რარიგ მაშინებს თქვენი ბედი! საშინელია მეფეთა რისხვა. არავის რჩევას ყურს არ უგდებენ, მათ წინაშე კი ყველამ უნდა მოიდრიკოს ქედი. ვის შეუძლია მოთოკოს მათი მძვინვარება? ნეტა მას, ვინც უჩინრად ცხოვრობს მისსავე მსგავს უჩინოთ შორის. რა იქნებოდა, მეც მღირსებოდა მშვიდი სიბერე? სასახლეს მერჩია ქოხნი! ზომიერება, - რა ტკბილად ჟღერს თვითონ ეს სიტყვა! ცხოვრებაში კი არაფერია მისი ფასი! მაშინ როდესაც მეტისმეტობას არასოდეს ხეირი არ დაუყრია კაცთათვის. ესაა წყევლა, შეჩვენება, ღვთის რისხვა, ჩვენს თავს მოწეული!

პაროდოსი

ორქესტრაზე შემოდის კორინთოელ ქალთა გუნდი.

გუნდი

ვისი ხმა მესმის, ვისი გოდება? -

სვედავსილი კოლხი ასულის!

ჯერ არ დამცხრალა, ისევ მძვინვარებს?

გვითხარი, ძიძავ!..

ორმაგი კარიც კი ვერ ახშობს, მესმის ქვითინი!

ვწუხვარ, დავტირი, თანავულმოზ

ჩემთვის ძვირფასი ოჯახის

უბედურებას!

ძიძა

ეჰ, სადღაა ოჯახი, იავარიქმნა! ქმარი მეფის სასახლეში, ახალ სარეცელზე ნებივრობს, მარტოდ შთენილი ცოლი კი სანთიობოში ჩაკეტილა. ვინ ანუგეშოს უბედური, სასომინდილი?

მედეა (სცენის მიღმა) ვაიმე, ვაი! თავს დამატყდა რისხვა ზეცისა! ამქვეყნად რაღა დამრჩენია, რისთვის ვიცოცხლო? ჰოი, სიკვდილო, მოვედ, მიხსენ ამ ტანჯვისაგან, შემიმოკლე სიცოცხლის დღენი!

გუნდი

თუ გესმის, ზევსო, დედამიწავ[7], ნათელო მზისა, საწყალობელი დედოფლის

მოთქმა-გოდება?

რატომ დასტირი, საცოდავო, აგრე მწარედ

შენს ცივ სარეცელს?

რატომ მოუხმობ მწედ და მეოხად

უწყალო სიკვდილს?

ისედაც მალე მოგაკითხავს, სვედავსილო!

თუკი გიმუხთლა მეუღლემ შენმა, ახალ სარეცელს ანაცვალა

შენი ალერსი, რაღად ამძაფრებ საზარი რისხვით

უბედურებას?

თავს რატომ იკლავ? ზეცას მიენდე, ის მოგიფონებს!

ცრემლების ზღვაში ნუ ჩაიხრჩობ თავს, ფიცის გამტეხი ქმრის მოზარევ!

მედეა (სცენის მიღმა) ო, დიდო ზევსო, და თემიდავ[8], ყოვლისშემძლე ღვთაებავ ჩვენო! ხედავთ ჩემს ტანჯვას? როგორ მიმუხთლა წყეულმა მეუღლემ ჩემმა, გატეხა ფიცი საუკუნო ერთგულებისა! ოჰ, რა იქნება, ჩამოიქცეს სასახლის ჭერი, თავზე დაემხოს მოღალატეს და მის მიჯნურსაც! მათგან მჭირს, რაც მჭირს! ვაიმე, მამავ, ვაიმე, სამშობლოვ ჩემო, საბრალო ძმაო, ჩემი ხელით უღვთოდ მოკლოულო![9]

ძიძა

ყური უგდეთ, რას შესტირის, რას შელაღადებს თემიდას, აღთქმათა მფარველს, და მალალ ზევსს, ფიცის მეუფედ შერაცხილს მოკვდავთა მიერ. ვაიმე, მხოლოდ საზარელი შურისძიება თუ დაუცხრობს ვნების მწველ სახმილს.

გუნდი

რად არ გვიჩვენებს სახეს თვისას, რატომ არ ნებავს

შეისმინოს ჩვენი სიტყვები?

იქნებ დაგვეცხრო

ველური რისხვა, ნაზი ალერსით ჩაგვექრო

გულში შმაგად მბორგავი ცეცხლი!

მოყვასთათვის არ დავიშურებთ

კეთილ რჩევას სულის სალბუნად...

მაგრამ შინ შედი

და ახლავე აქ გამოგვგვარე!

იჩქარე, ძიძავ, სანამ ხელი არ აღუმართავს

შინაურებზე, რისხვით გონებადაბინდულს

და ცნობამიხდილს.

ძიძა

ვნახოთ, ვცდი, მაგრამ მეეჭვება. ვშიშობ, რომ ვერას შევასმენ. თუმცა არაფერს დავიშურებ, მაგრამ უკლებლივ ყველა მხევალს, ყველა მოახლეს, ვედრებით ან ნაზი ალერსით რომ უახლოვდება მის სარეცელს, მძვინვარე ლომივით უბღვერს... ღმერთმანი, გონიერნი კი არა, ბრიყვები იყვნენ ჩვენი წინაპრები, სადღესასწაულო თუ სალხინო სუფრაზე სამღერლად და ბედნიერთა საამებლად რომ თზავდნენ ჰიმნებს. მაგრამ დღემდე ვერავინ მოიგონა ვერც სიმღერა და ვერც მრავალხმიანი ჰანგი, რომ დააცხროს პირქუში სევდა, მოუფონოს უსასოებას, უმწეობას და მწუხარებას, საიდანაც იღებს დასაბამს სიკვდილიც და საზარელი უბედურებაც, მოკვდავთა მომთხრელი და დამამხობელი. რა იქნებოდა, სიმღერით რომ შეიძლებოდა უმკურნალო კაცთა სატკივარს! ლხინის დროს კი რა აზრი აქვს ან სიმღერას, ან მუსიკობას? საზეიმოდ გაშლილი სუფრა უმისოდაც კარგად ალხენს მოკვდავთა გულს (შედის სახლში).

გუნდი

კვლავ მესმის გმინვა, მოთქმა-გოდება, კვლავ თავს ატყდება წყევლა-კრულვა

უღირს მეუღლეს, ჟინს აყოლილმა რომ შებღალა და ჰგმო სიწმინდე

საქორწინო სარეცელისა.

თავის ობლობას შეღაღადებს ზევსს და თემიდას

სვედავსილი კოლხი ასული, რამ გადმოაგდო შორეული სამშობლოდან

აქ, ელადაში, სადაც უსაზღვრო, უსასრულო, უკიდეგანო

ბობოქრობს ზღვა და ყალყზე შემდგარი

ტალღა ღრიალით აწყდება ნაპირს.

ეპისოდური პირველი

შემოდის მედეა, უკან ძიძა მოსდევს, რომელიც კართან ჩერდება.

მედეა (გუნდს) კორინთელთა ასულნო, მხოლოდ იმიტომ გამოგხედეთ, გამოველ გარეთ, რომ თავიდან ავიცილო თქვენი ყვედრება. რამდენ კაცს ვიცნობ, რომლებსაც ქედმაღლობას სწამებენ და განუკითხავად ჰგმობენ მხოლოდ იმიტომ, რომ თავს არიდებენ თავიანთ მოყვასთ ანდა, პირიქით, ხალხში ტრიალი ურჩევნიათ ყველაფერს. ზოგსაც, თავმდაბალს და ქედმოდრეკილს, ერთხმად ჰგმობენ და აგინებენ; უკუღმართიანო, ამბობენ, ცხოვრებაზე ხელჩაქნეული. მაცთურია მოკვდავთა თვალი, ვერ არჩევს მრუდსა და მართალს, ჩვენ კი სწორედ ერთი შეხედვით, ზერელედ ვმსჯელობთ იმაზე, ვის სულშიაც არ ჩაგვიხედავს, და ვგმობთ იმას, ვინც ჩვენს გმობას არ იმსახურებს. მით უმეტეს, სიფრთხილე მართებს უცხოელს თქვენს შორის, რაკი არ ინდობთ თვისტომსაც მხოლოდ იმიტომ, რომ გულში არ ჩაგახედათ.

მე კი მოულოდნელი უბედურება დამატყდა თავზე, სულის ამრევი; სიკვდილი მომნატრებია სვეგამწარებულს. ვინც ყველაფერი იყო ჩემთვის, ვისაც შევწირე ჩემი სიცოცხლე, - გვიან გავიგე, საყვარლებო, - თურმე უკანასკნელი ყოფილა კაცთა შორის. რამდენი სულდგმულია ამ ქვეყნად, რამდენ გულში ღვივის გრძნობა და აზრი, მაგრამ არ მოიძებნება არსება, ქალზე უფრო უმწეო და საცოდავი. ჯერ არის და, მამასისხლად ვყიდულობთ ქმარს, მაგრამ მალე ირკვევა, რომ მონა კი არა, დესპოტი შევგიძენია, ხორცის მჭიჯგნელი. ვთქვათ, გაცილება დააპირე, ვაი შენს დღეს და მოსწრებას, სად წაუხვალ სირცხვილს? ქალებს ვინ მოგვცა იმისი ნება, რომ ქმარს გავეყაროთ? და, აი, ალაღბედზე შევდივართ ქმრის სახლში, - უცხო ხალხი, უცხო წესი, უცხო გარემო; მიდი და იმტვრიე თავი, სადა ხარ, ვისთანა ხარ, ვინ გიწევს გვერდით, მხეცი თუ კაცი! ბედნიერად ითვლება ქალი, ყველა შენატრის იმის ყოფას, თუ ქმარი ერთგულად ეწევა ცოლ-ქმრობის უღელს; თუ არა და, სიკვდილი გვიჯობს სიცოცხლეს. თუ კაცს თავი მოაბეზრეს შინაურებმა, გავა, გარეთ გაინავარდებს, ტოლ-სწორებში მოილხენს და დროს გაატარებს, ჩვენ კი მხოლოდ მას უნდა შევციცინებდეთ თვალებში. ჩვენზე ამბობენ, მშვიდად და უზრუნველად ცხოვრობთ ქმრის სახლში, კაცის ცხოვრება კი ხელჩართული ბრძოლააო. რა სიბრყვეა! ერთი შვილის შობას მირჩევნია სამი ბრძოლა გადავიხადო.

ამას ამბობენ, საეროდ, ყველა ქალზე, მაგრამ განა მე და თქვენ ერთნი ვართ? აქაა თქვენი სამშობლო, თქვენი სახლ-კარი, ჭირშიც და ლხინშიც მეგობრები გიდგანან მხარში! მე კი მარტო ვარ, უთვისტომო, მიუსაფარი, ქმრისაგან მოძულებული: უცხო ქვეყნიდან გადმოხვეწილს არვინა მყავს მწედ და მეოხად: არც დედა, არც ძმა, არც ნათესავი. ერთსა გთხოვთ მხოლოდ: თუ ვპოვე გზა და საშუალება, რომ სანაცვლო მივაგო ქმარს და მწარედ ვაზღვევინო ღალატი, - ნუ გამცემთ, ჩუმად იყავით. სუსტია ქალი, ბასრი მახვილის დანახვაც კი აძრწუნებს და თავზარსა სცემს, მაგრამ თუ შეუგინეს ღირსება და შეუბღალეს სარეცელი, მისებრ მწარედ ვერავინ იძიებს შურს.

კორიფე

გეთანხმები, უფლება გაქვს შური იძიო

მოლაღატეზე, არც ის მიკვირს, რომ დასტირი შენს უბედობას...

მაგრამ ვხედავ, თვით კრეონი გვიახლოვდება, ჩვენი მეუფე. ნეტავი რა უნდა გვაუწყოს?

კრეონი (შემოდის მხლებლებითურთ) რა კუმტი და პირქუშია შენი მზერა, ბოღმით სავსევ, ქმარზე რისხვით გულამღვრეულო. მოველ, რომ გითხრა: დაუყოვნებლივ გაძევებ ჩემი ქვეყნიდან! წადი და თან წაიყოლე შენი შვილებიც! მაშ, გაემზადე, სასახლეში არ დავბრუნდები, სანამ ჩემს ბრძანებას არ შეასრულებ.

მედეა

ვაიმე, ბედკრულს! დავიღუპე! მტერმა რისხვით შემართა ხელი, საშველი კი არსაითა ჩანს. მაგრამ ერთ რამეს მაინც გკითხავ: მითხარი, რისთვის მაძევებ, კრეონ?

კრეონი

არ დაგიმალავ, პირდაპირ გეტყვი: მეშინია, ჩემს ასულს არა ავნო რა. მე შენ გეტყვი და არა მაქვს შიშის საბაბი: ვერაგი ხარ, ჯადოქარი, გრძნებით მჩხიბავი, ახლა კი ამას ზედ ერთვის სასტიკი რისხვაც, ქმრის ღალატით გამოწვეული. ისიც მითხრეს, რომ დაგიქადია, თავბედს ვაწყევლინებ მეფესაც, მის ასულსაც და ჩემს ქმარსაცო. ჰოდა, რა ვქნა, მეც თავს ვიზღვევ განსაცდლისაგან. მირჩევნია ახლა შეგძულდე, ვიდრე შემდეგ სავაგლახოდ და თავში საცემად გამიხდეს საქმე.

მედეა

ვაიმე, ვაი! პირველად ახლა კი არა, ვინ მოსთვლის, კრეონ, რამდენჯერ ჭირად მქცევია ჩემი სახელი. კაცს თუ ჭკუა აქვს, დიდ ცოდნას არ მისცემს შვილებს, რათა ხალხის შურს განარიდოს, სხვებისაგან გამორჩეულნი. აბა, გაბედე და რაიმე ასწავლე უვიცს: უქნარად ჩაგთვლის, განა მცოდნედ, ანდა სწავლულად. ხოლო თუ ცოდნით დაჩრდილე ჭკუა-გონებით განთქმულნი და სახელმორჭმულნი, იცოდე, მავნედ და ხორცმეტად მიგიჩნევს ხალხი. ასეთია ჩემი ხვედრიც: ცოტა რამ მესმის, მიტომაც ერთნი ზიზღით მიცქერენ, მეორენი კი შენსავით მავნედ და საშიშად მთვლიან. ბრძენიაო, ასე ჰგონიათ უგუნურთ, მაგრამ ვინ მომაშავა სიბრძნე? უმწეო ქალმა რა უნდა ავნოს მეფეებს? ჩემი ნუ გეშინია, კრეონ, ეგეც არ იყოს, შენ რას გერჩი? ვინც მოგწონდა, მას მიეც ქალი. მე ჩემი ქმარი მეზიზღება მხოლოდ და მხოლოდ. შენდა თავად კი

ბრძნულად მოიქეც... მაგრამ მე მაინც არა მშურს შენი: ქენით ქორწილი, იხარეთ, იბედნიერეთ, მე კი მომეშვით, რა იქნება, ჩემთვის ვეგდო აქ, კორინთოში? უდრტვინველად ავიტან სირცხვილს: ჩემზე უფრო ძლიერმა მძლია.

კრეონი

თაფლი მოგწვეთავს ენის წვერიდან, მაგრამ გული კი შხამით გაქვს სავსე. რაც მეტს გისმენ, მით უფრო ნაკლებად მჯერა. რამდენად უფრო ადვილია გულფიცხი ქალის, გინდ კაცისაგან დაიცვა თავი, ვიდრე ერიდო შენსავით ფრთხილსა და ვერაგს. წადი, გამეცა, ურყევია ჩემი ნება. ბევრიც ეცადო, ვერ დამითანხმებ, რომ მტერს და ორგულს აქ მოგცე ბინა.

მელეა

მუხლმოდრეკილი გემუდარები, ახალგათხოვილ ასულს გაფიცებ.

კრეონი

ქარს ატან სიტყვებს: ვერ მომდრეკ, ვერ დამითანხმებ.

მელეა

შემიბრალე... ყურად იღე საბრალო ქალის ვედრება.

კრეონი

ჩემს სახლეულზე მეტად ვერ შეგიყვარებ.

მელეა

ვაიმე, ჩემთვის დაკარგულო სამშობლოვ ჩემო, დღეს უფრო მეტად მენატრები, ვიდრე ოდესმე.

კრეონი

შვილების შემდეგ მეც სამშობლო მირჩევნია ქვეყნად ყველაფერს.

მელეა

რა ძვირად გვიღირს სიყვარული უბრალო მოკვდავთ.

კრეონი

ბედისწერა განაგებს ყოველს.

მედეა

ზევსმა მოჰკითხოს, ვინც მე ასე უღვთოდ გამწირა.

კრეონი

გამეცა, შლეგო, ნულარ მტანჯავ, ნულარ მაწამებ.

მედეა

წამება ჩემი ხვედრია, სატანჯველად შემქმნა განგებამ.

კრეონი

ნებით არ წახვალ, ძალით წაგაბრძანებენ.

მედეა

ოჰ, არა, არა, გევედრები... გთხოვ, მომისმინო.

კრეონი

თვალში ხომ არ გეცოტავები?

მედეა

წასვლით კი წავალ... ამას როდი გთხოვ, მეუფეო.

კრეონი

სხვა რაღა გნებავს, ა?! აღარ იტყვი?

მედეა

გემუდარები, ერთი დღე მაინც მომეცი, რომ გადავწყვიტო, რა ვიღონო, რა გზას დავადგე; ბავშვებს მივხედო და სამგზავროდ მოვამზადო, მშობელი მამის მიერ ობლად დაყრილნი. შეიწყალე განწირულნი, შენც ხომ მამა ხარ, და სიბრალული, ალბათ, უცხო არ არის შენთვის. განდევნა როდი მაშინებს, არა, მეფეო, თუ ვტირი, მხოლოდ მათ უბედურებას დავტირი.

კრეონი

რა ვქნა, მტარვალად არ ვარ შობილი. რამდენჯერ თავი მაწყევლინა ამ გულჩვილობამ. ახლაც ხომ ვიცი, რომ ვცდები, მაგრამ მაინც გისრულებ თხოვნას, ოღონდ იცოდე, თუ ხვალ შენც და შენს შვილებსაც მზის ნათელმა აქვე მოგისწროთ, გარდუვალი სიკვდილი გელის. ასეთია ჩემი სიტყვა: მხოლოდ

ერთი დღე მომიცია. ერთ დღეში კი ვერ მოასწრებ იმას, რისი შიშიცა მაქვს (მხლებლებითურთ გადის).

კორიფე

ვაი, რა ცეცხლში ჩავარდნილხარ, საბრალო ქალო.

საით წახვალ, ვინ შეგიფარებს?

სადაა ის კურთხეული

სახლი, ანდა მხარე, მედეა?

ვინ მოგიფონებს?

ტანჯვის ზღვას ერთვის შენი გზა, სვედავსილო!

ასეთი რა შესცოდე ღმერთებს?

მედეა

დაბნელდა ზეცა... მაგრამ, არა, არ გეგონოს, თითქოს ამით დამთავრდა საქმე! შავ დღეს უქადის მომავალი ახლად დაწინდულთ! გაჩენის დღეს ვაწყევლინებ მათ მაჭანკალსაც. იქნებ გგონია, ტყუილუბრალოდ ვეპირფერებოდი და თავს ვეკლებოდი? არა, ყველაფერი წინასწარ ავწონ-დავწონე. ასე რომ არა, მერწმუნე, ხმასაც არ გავცემდი, თითსაც კი არ გავანძრევდი. ბრეყვი!.. შეეძლო გავედევნე და მთელი დღე კი მაჩუქა სამოქმედოდ. ო, ეს ერთი დღე საკმარისია, რათა მზე დავუბნელო სამ მოსისხლე მტერს: მეფეს, მის ასულს და ჩემს მეუღლეს. ბევრი გზა მაქვს, მაგრამ არ ვიცი, რომელს დავადგე: ცეცხლს მივცე მექორწინეთა სახლი, თუ ფეხაკრეფით შევიპარო სანთიობოში და ორივეს გულს ვაძგერო ბასრი მახვილი? მაგრამ ვაითუ ზღურბლზევე მახვილშემართული შემიპყრონ და მტერი ვაციხო ჩემზე. არა, სჯობს ისევ პირდაპირი გზა ავირჩიო: მრავალგზის ნაცად საწამლავს ვიხმარ. რაც არი, არი! მაგრამ, ვთქვათ და, მიზანს ვეწიე, მერე რაღა ვქნა? სადაა ან ქვეყანა, ან ქალაქი, ან კიდევ სახლი, რომელიც კარს გამიღებს და შემეფარებს? მაშ, მოდი, ერთხანს შევიცადოთ. თუ შევიგულე საიმედო თავშესაფარი, ფეხაკრეფით დავადგები იდუმალი მკვლევლობის ბილიკს. მაგრამ თუ არსით გაჩნდა საშველი, მაშინ კი სააშკარაოდ ხელთ ვიპყრობ მახვილს, ჯიქურ მივეჭრები ჩემს დამღუპველთ, და ან მოვკლავ, ან შევაკვდები. ვფიცავ ჰეკატეს[10], ჩემს სათაყვანებელ ღვთაებას, ჩემს მწეს

და მეოხს, სახლ-კარის და კერიის მფარველს, რომ მტერს ჩემზე არ გავაცინებ! ძვირად დავუსვამ მათ ამ ქორწილს და ჩემს განდევნას! მაშ, წინ, მედეა, ნულარ დაზოგავ ნურც შენს გრძნეულ ხელოვნებას, ნურც ხერხს და ღონეს. დაე, აღსრულდეს საქმე საზარი! დადგა ჟამი შურისგებისა!.. ვაი, სირცხვილო, ვაი, ამ ჩემს დღეს და მოსწრებას! ნუთუ დაუშვებ, რომ სიზიფეს[11] წყეულმა მოდგმამ ამ ქორწინების წყალობით მწარედ დასცინოს ჰელიოსის თესლს და ნაშიერს? მაგრამ რას ვამბობ? თუ ბუნებამ ჩვენ, ქალები, იმგვარად შეგვქმნა, რომ სიკეთის ქმნის არ მოგვცა ნიჭი, სამაგიეროდ სიავეში არ გვყავს ბადალი.

სტასიმონი პირველი

გუნდი

აღმა იბრუნეს პირი წინდა მდინარეებმა[12], სიმართლის ძალა გაქარწყლებულა, ღვთაებრივ რწმენას ფეხქვეშ თელავს

კაცთა მზაკვრობა.

ო, იმედია გაქარწყლდება ჩვენი აუგიც, პატივს დასდებენ ამიერიდან

ქალების მოდგმას, და ჩვენს ძვირსაც ველარვინ იტყვის.

კმარა, რაც ითქვა, ნულარ იტყვის

პოეტის ლექსი

ჩემს ვერაგობას, დროა, გაისმას ჩემი ქებაც შენს საუფლოში, ფებოს, პოეტთა სიტყვის მეუფევ[13].

საუკუნეთა გრძელ მანძილზე

რამდენი ავი

დაუთესია კაცთა მოდგმას, დროა, გვასმინო მათი აუგიც.

მამა-პაპეულ სახლს მოწყვეტილო, შავად მღელვარე ფიქრითა და მკვნესარე გულით

გადმოგილახავს უსასრულო სივრცე ზღვისა, საზარი
კლდენი[14].

აქ, უცხო მხარეს, ცალად შთენილხარ

მეუღლისგან მოძულებული.

ვის რა შესცოდე, აქედანაც რომ გაძევებენ

შერცხვენილსა და შეგინებულს?

აღარც ფიცის წმინდა სიტყვები, აღარც სირცხვილი აღარ ახსოვს
დიად ელადას!

ცას მიაშურა ყველაფერმა[15], რაც იყო წმინდა...

შენ კი - აღარც მამის სახლი, აღარც სადმე მყუდრო სავანე.

წაურთმევია შენთვის სახლიც და სარეცელიც

მეფის ნორჩ ასულს.

ეპისოდური მეორე

შემოდის იასონი

იასონი

განა დღეს პირველად ვხედავ, ძალზე ხშირად ვყოფილვარ
მოწმე, რამდენი სიავის სათავეა ფუჭი სიშმაგე. შეგეძლო
მშვიდად გეცხოვრა შენთვის ამ სახლში და ამ ქალაქში, თუკი
მორჩილად დაჰყვებოდი მეფეთა ნებას. მაგრამ შენმა ენამ
დაგღუპა. სწორედ მაგიტომ გაძევებენ. რა მენაღვლება,
რამდენიც გინდა მლანძღე, მაგინე, უკანასკნელი მიძახე კაცთა
შორის; მაგრამ ახლა მეფის ოჯახსაც გადასწვდი და ღმერთს
მადლობა შესწირე, რომ განდევენას გაკმარებენ მხოლოდ. მე,
რაც შემეძლო, ცდა არ დამიკლია, რომ დამეცხრო მეფეთა
რისხვა; ვთხოვდი, აქ დარჩენის ნება მოეცათ შენთვის, მაგრამ
შენი არ მოიშალე, კვლავინდებურად ლანძღავდი და აგინებდი
სამეფო ოჯახს; ჰოდა შენს თავს დააბრალებ, ქალაქიდან რომ

გაძევებენ. მაგრამ მე, როგორც ერთგულ მეგობარს შეშვენის, ხელს ვერ აგაღებ; მოვედი, რათა გაჭირვება არ ვაგრძნობინო ჩემს ცოლ-შვილს: ბევრი სიავე და სიმძიმე გელის განდევნილს. ვიცი, რომ გძულვარ, მაგრამ მე მაინც არ შემეძლია ბოროტი მსურდეს შენთვის.

მედეა

ოო, თანხირო, სულმდაბალო, არც კი ვიცი, სხვა რა ვუწოდო მაგ ავკაცობას. მეგობრად კი არა, მოსისხლე მტრად მოსულხარ, უკვდავთა და მოკვდავთ მოძულევ. გამბედაობა ჰქვია, ან სითამამე, მოყვასს უმუხთლო და მერე თვალი გაუსწორო შენგან განწირულს? არა, ჩვენში სხვა სახელს სდებენ კაცთა ამ უკეთურ სენს - უტიფრობას! თუმცა მაინც კარგი ქენი, რომ მოხვედი: ყველაფერს პირში მოგახლი და გულს მოვიოხებ, შენ კი თავბედს და გაჩენის დღეს გაწყევლინებ. დავიწყებ იმით, რომ მე გიხსენი, მოწმედა მყავს ყველა ელინი, ვინც შენთან ერთად „არგოთი“ მოადგა კოლხეთს; გიხსენი, როცა დაგავალეს გაგებენა ცეცხლისმფრქვეველი ხარები, დაგებნა და დაგეთესა სიკვდილის ველი; მე მოვკალი მარად ფხიზელი გველეშაპი, თავისი საზარელი ტანით ოქროს საწმისზე შემოგრაგნილი; მოვკალი და სასომიხდილს კვლავ აგინთე ხსნის ნათელი. შენი გულისთვის დავუტევე მშობელი მამაც, სამშობლოც, ჩემი სახლ-კარიც და პელიონის იოლკოსში გამოგყევი: ვნების სახმილმა დამივსო გონების თვალი. მისსავე შვილებს საზარელი სიკვდილით მოვაკვლევინე პელიასი და სამუდამოდ გიხსენი თავზარდამცემი შიშისაგან. ხომ ამდენი სიკეთე გიყავ, კაცთა შორის ყოვლად უღირსო, შენ კი რა მომაგე სანაცვლოდ? მიღალატე, სხვაზე გამცვალე. უშვილძირო რომ ყოფილიყავი, ვინ იცის, იქნებ გამეგო და მეპატიებინა კიდეც ახალი სარეცლის ნდომა-სურვილი. მითხარი, სად გაქრა შენი ფიცი? ოჰ, რამდენჯერ გიძებნია ვნებაატანილს ჩემი ხელები, ჩემი მუხლები!.. ვაიმე, რას ველოდი და რა შემრჩა ხელში? როგორ გამიცუდდა ყველა იმედი? როგორღა ვირწმუნო შენი მეგობრობა? ან რა სიკეთეს უნდა ველოდე შენგან? მაგრამ კვლავ გკითხავ, რომ სირცხვილმა დაგწვას, დაგდალოს: რას მიბრძანებ, საით წავიდე? ვინ შემეფარებს? მამაჩემი, რომელსაც შენი გულისთვის ვუღალატე? თუ პელიასის ასულები? დიდი პატივით კი მიმიღებენ თავიანთი მამის მკვლელს! ასეა საქმე: მათ, ვინც მიყვარდა, თვით ვუღალატე, ხოლო ისინი, ვისაც ჩემი კი არა, მხოლოდ შენი გულისთვის ვუმტრე, არ დამინდობენ.

ვაიმე, ბედკრულს! ესეც შენი აღთქმული სახელი და პატივი! ო, რა ქმარი მყავს, რამდენი ქალი შემომნატრის მთელს ელადაში! თუ უმწეოს და უთვისტომოს შვილებითურთ გამდევნთან ამ ქალაქიდან, სახელი მაშინ დაიკვეხნოს ახალმა სიძემ, როცა მისი მხსნელიცა და უბედური შვილებიც კარდაკარ დაიწყებენ წანწალს. ო, ზევსო, რატომ მიეცი კაცს ყალბი ოქროს გამოცნობის უნარი, ფლიდს კი შუბლზე არ ამოშანთე ნიშანი მისი სიმუხთლის და ვერაგობისა?

კორიფე

ო, ვინ დააცხროს საზარი რისხვა, როს სიყვარულის ნაცვლად მტრობა

ისადგურებს მოყვასთა სულში.

იასონი

ახლა მჭირდება, თუ მჭირდება ენამჭევრობა; მესაჭისა არ იყოს, სიფრთხილე მმართველს: დაუყოვნებლივ დავუშვებ აფრას, რომ ერთიანად არ წამლეკოს ავციობის შმაგმა გრიგალმა. ძალიან კი აზვიადებ შენს მხარდაჭერას, მაგრამ პირადად მე თუ მკითხავ, ღმერთთა და კაცთა შორის მხოლოდ კიპრიდას[16] ვსახავ ჩემს ერთადერთ მწედ და მეოხად, მხოლოდ მას ერთს ვუმადლი იმას, რომ კეთილად დაგვირგვინდა ჩვენი მგზავრობა. ჭკვიან ქალად გთვლი, მაგრამ ვიცი, არაფრად გეპიტნავება, თუ ვიტყვი, რომ თავისი ბასრი ისრებით მხოლოდ ეროსმა ჩაგაგონა, გეშველა ჩემთვის. თუმცა რაცა ვთქვი, ისიცა კმარა. შენს სამსახურს როდი უარვყოფ, მაგრამ აქვე უნდა ითქვას, რომ სანცვლოდ მეტიც მოგაგე. ჯერ ერთი, ბარბაროსთა ქვეყნიდან გამოგიტაცე და ელადაში დაგამკვიდრე, სადაც შეიცან სამართალი და კანონები, შენს სამშობლოში გამეფებული თვითნებობისა და ძალმომრეობის ნაცვლად. აქ, ელადაში, დიდი თუ პატარა, ყველა ბრძნად გსახავს, შორს გავარდნილა შენი სახელი, ხოლო იქ, ქვეყნის დასალიერს რომ დარჩენილიყავი, ვინ შეიტყობდა შენს სიბრძნეს? რად მინდა ოქრო, ან ორფევსის ბრწყინვალე ნიჭი, თუკი ვერავის განვაცვიფრებ? შენ თვითონ მაიძულე, თორემ, მართალი გითხრა, ამის თქმას არც ვაპირებდი. ახლა კი ჩემს ქორწინებაზე მოგახსენებ: ღმერთმანი, ჭკვიანურად და კეთილგონივრულად მოვიქეცი, შენს სასიკეთოდ და ჩემი შვილების საკეთილდღეოდ. მშვიდად მისმინე! ხომ იცი, იოლკოსიდან

გამოქცეულმა რამდენი უბედურება გადავიტანე; ჩემებრ დევნილისა და მიუსაფრისთვის სწორედ ხსნა იყო მეფის ასულის ცოლად შერთვა. ნუ გგონია, თითქოს შენი სარეცელი მოვიძულე, სხვისადმი ვნებით აღმოდებულმა, ან თითქოს იმას ვესწრაფი, რომ რაც შეიძლება მეტი შვილი მყავდეს. არა, მეყოფა ისიც, რაცა მყავს, და ამ მხრივ ვერაფერს გისაყვედურებ. ცოლი იმიტომ შევირთე, რომ უზრუნველად გვეცხოვრა და გაჭირვება არ განგვეცადა, რადგანაც ვიცი, რომ უბედურს და ღარიბ-ღატაკს მეგობრებიც კი გაუბრძან. ეგეც იყოს, მე მინდოდა ღირსეულად აღმეზარდა ჩემი შვილები, როგორც შეშვენის ჩემს გვარიშვილობას, და ახალი ძმები მიმეცა მათთვის, რათა ძლიერი და სვებედნიერი ყოფილიყო ჩემი მოდგმა. შენ რაღად გინდა მეტი შვილი? მე კი მჭირდება, რათა იმათი წყალობით, ახალმა მეუღლემ რომ უნდა მიშვას, ვემსახურო შენს მიერ შობილთ. ხომ მართალი ვარ? ვიცი, უთუოდ კვერს დამიკრავდი, ეჭვიანობა რომ არ გიმღვრევდეს გულს. ქალები ბედნიერად თვლით თავს, თუკი თქვენს სარეცელს არაფერი ემუქრება, მაგრამ თუ ქმარს ორგულობა შეატყვეთ, მორჩა, აღარც ერთგული მეგობარი გწამთ და აღარც კეთილი მრჩეველი; ზიზღით და სიძულვილით უცქერით ყველას. ნეტავი ბავშვები რაღაც სხვა გზით იბადებოდნენ[17] და ქალი სულაც არ ერიოს ამ საქმეში; რამდენ უბედურებას გადურჩებოდა კაცთა მოდგმა.

კორიფე

სიტყვა კი კარგად მოგიქარგავს, იასონ, მაგრამ

ნუ მიწყენ, თუ სიმართლეს გეტყვი, მაინც ცოლის მტერი ხარ და მოღალატე.

მედეა

ერთხელ კიდევ ვრწმუნდები, რამდენი რამ განმასხვავებს დანარჩენ მოკვდავთაგან. ასწილ უმკაცრეს სასჯელს ვსდებ ყველას, ვინც ცდილობს ენამჭევრობით შენიღბოს უსამართლობა: მოქარგული ენით შენიღბული კი ყოველგვარ უსამართლობას ჩაიდენს. აი, შენც ჩემს წინაშე დგახარ და შემპარავი სიტყვით ცდილობ თვალი ამიხვიო, მაგრამ ერთს გეტყვი და უმაღვე გავაქარწყლებ მთელს შენს მცდელობას. ფლიდი რომ არ იყო, ქორწინებამდე მე გამანდობდი მაგ შენს განზრახვას: შენ კი უჩემოდ შეირთე ცოლი.

იასონი

მეთქვა, თორემ ხელს შემიწყობდი! დღემდე გონს ვერ მოსულხარ, შმაგი, რისხვით ცნობამინდილი.

მელეა

შენ სულ სხვა რამის შიში გქონდა: ვაითუ სიბერის დღემდე ბარბაროსის ქმარი მერქვასო.

იასონი

სცდები, მაგის გამო როდი შემირთავს მეფის ასული. აკი გითხარი, შენი ხსნა მსურდა-მეთქი. მინდოდა ჩვენს შვილებსაც ძმებად ჰყოლოდათ უფლისწულნი, მთელი ჩვენი გვარისა და ოჯახის საკეთილდღეოდ.

მელეა

რა თავში ვიხლი სიმწრის ფასად მოპოვებულ კეთილდღეობას, ან იმნაირ ბედნიერებას, გულს რომ გაგიხეთქს?

იასონი

ღმერთებს ევედრე, მეტი ჭკუა მოგცენ, რათა ერთმანეთში არ ურევდე სასარგებლოსა და საზიანოს, ბედნიერებას კი უბედურებად არ თვლიდე.

მელეა

დამცინი კიდევ?.. შენ რა გიჭირს... მე შენ გეტყვი, თავშესაფარი გაქვს საძებნელი... მე ვიკითხო, უდაბნოდ რომ მექცა ქვეყანა.

იასონი

შენ თვითონ ირჩიე ასეთი ხვედრი, სხვას ნუ აბრალებ.

მელეა

რაო? მე გავთხოვდი? მე გიღალატე?

იასონი

წყევლით აავსე მეფის ოჯახი.

მელეა

არც შენს ოჯახს მოვუშლი წყევლას.

იასონი

კმარა, რა აზრი აქვს ამაზე დავას? თუკი რამ გჭირდებათ შენც და ბავშვებსაც, მითხარი, ნუ მომერიდება; მზადა ვარ, დიდსულოვნად გამოგიწოდო დახმარების ხელი. წერილს მიგიწერ ჩემს მეგობრებთან და ისინი მფარველობას არ მოგაკლებენ. მაგრამ თუ არ მიიღებ ჩემს დახმარებას, იცოდე, დიდ სისულელეს ჩაიდენ, ქალო. მოთოკე ეგ შენი რისხვა. მერწმუნე, ასე გიჯობს.

მედეა

არც შენი მეგობრები მჭირდება და არც შენი მოწყალება. ტყუილად მთავაზობ. უკეთური ქმრისგან მოძღვნილი თაფლიც კი შხამად მექცევა.

იასონი

ღმერთია მოწმე, მოვედი, რომ არაფერი მომეკლო შენთვის და ჩემი შვილებისათვის, მაგრამ კერძმა წიხლი მიკარი სიკეთეს. მით უარესი შენთვის (მიდის).

მედეა

წადი! ვხედავ, მოგენატრა ახალი ცოლი; სული გელევა, როდისა ნახავ. სასახლეშიც მოუთმენლად მიგელიან. მაგრამ ღმერთს ვფიცავ, შხამად შეგარგებ მაგ ქორწინებას.

სტასიმონი მეორე

გუნდი

როცა უწყალოდ შმაგობს ეროსი[18], ველარც დიდებას და ველარც სახელს

ველარ მოიხვეჭს კაცი, ტრფობით გახელებული.

მაგრამ როდესაც კიპრიდა მხოლოდ

სიხარულით და სინაზით გვათრობს, რა შეედრება ამ ნეტარებას?

გემუდარები, ქალღმერთო, ნურასდროს მტყორცნი

შენს ოქროს ისრებს[19], რომ არ დამდაგოს ვნების სახმილმა.

მიბოძე მხოლოდ მშვიდი ვნება, უკვდავთა უტკბესი ნიჭი, მარიდე რისხვა, გულისწყრომა, სიბოზოქრე ვნებათა ღელვის, სხვისი სარეცლის

ნდომა-სურვილი.

უღრუბლო ჰყავ და

უზრუნველი

ცოლ-ქმრის ცხოვრება, გვედრი, ქალღმერთო.

ჰოი, სამშობლოვ, სახლ-კარო ჩემო,

ღმერთმა მარიდოს უთვისტომობა, განდევნილის ტანჯვითა და ვაებით სავსე

სიცოცხლის დღენი.

სიკვდილი მიჯობს ამგვარ ყოფნას, სიკვდილი მიჯობს, ო, ღმერთო, მტერსაც არ ვუსურვებ

უსამშობლობას.

სხვას როდი უთქვამს, თვითონვე ვხედავ: აღარც სამშობლო, არც მეგობარი!

ვინ განუგეშებს, სვედავსილო, ვინ შეგივრდომებს?

სიკვდილი ორგულს და უმადურს, ვინც გულს არ მისცემს გულისთვის

მოყვასს.

ღმერთო, მარიდე პირშავი კაცი.

ეპისოდური მესამე

შემოდის ეგვესი მხლებლებითურთ.

ეგვესი

იხარე, მედეა! მეგობრებს უფრო თბილი სიტყვით ვერავინ მიესალმება.

მედეა

ღმერთმა გახაროს, ბრძენთა-ბრძენი ჰანდიონის ძევ! სად ყოფილხარ?

ეგვესი

დელოფოში გახლდი, ფებოსის ძველ სამისნოში[20].

მედეა

რა საქმე გქონდა?

ეგვესი

უშვილობის წამალს ვეძებდი.

მედეა

ო, ღმერთო, ნუთუ დღემდე უშვილო ხარ?

ეგვესი

ჰო, უშვილო ვარ. არ ვიცი, რომელმა ღმერთმა დამწყევლა.

მედეა

ცოლი გყავს თუ ჯერ არ შებმულხარ ცოლ-ქმრობის უღელში?

ეგვესი

არა, არ გავქცევივარ მე მაგ უღელს.

მედეა

მერედა, რა გაუწყა მისანმა?

ეგვესი

ვინ ჩახვდება მის გამოცანას?

ედეა. მაინც რაო? არ შეიძლება მეც გამანდო?

ეგევსი

რა თქმა უნდა. აქ სწორედ შენი სიბრძნეა საჭირო.

მედეა

მაშ, მითხარი, თუ შეიძლება.

ეგევსი

ნუ გამოიღებ ტომრიდან ფეხსო.

მედეა

სანამ რამეს არ აასრულებ, ანდა სადმე არ მიხვალო?

ეგევსი

დიახ, სანამ მამა-პაპეულ სახლს არ დაუბრუნდებიო.

მედეა

მაშ, აქ რისთვისღა მოსულხარ?

ეგევსი

პიტევესი თუ გაგიგია, ტრეძენის[21] მეფე?..

მედეა

ღვთისმოსაობით განთქმული ძე პელოფსისა?

ეგევსი

სწორედ მას უნდა ვაუწყო მისნის სიტყვები.

მედეა

ბრძენი კაცია, მაგისტანები გამოუცვნია?

ეგევსი

თანაც, ყველაზე სანდო მეგობარია ჩემი.

მედეა

ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, ეგევს; აგისრულდეს, რასაცა ნატრობ.

ეგევსი

კი მაგრამ, შენ რა სახე ჩამოგტირის, თვალები რად ჩაგშავებია?

მედეა

ქმარმა მიმუხთლა, კაცთა შორის ყოვლად უღირსმა.

ეგევსი

რას ამბობ? უფრო ნათლად მამცნე შენი გულის წუხილი.

მედეა

საშინლად შეურაცხმყო სულ უმიზეზოდ.

ეგევსი

მაინც რა მოხდა, აღარ მეტყვი?

მედეა

სხვა ქალი შემოჰყავს ჩემს ოჯახში დიასახლისად.

ეგევსი

მაგას როგორ გაბედავდა! ვაი, სირცხვილო!

მედეა

მაშ, იცოდე: ყველა მოიძულა, ვინც თავის თავს ერჩია გუშინ.

ეგევსი

ფუ, მის კაცობას! შენი თქმისა არ იყოს, უღირსი ყოფილა მართლაც.

მედეა

მეფის ასული მოჰყავს ცოლად.

ეგევსი

ვინაო? ყური ხომ არ მატყუებს?

მედეა

კორინთოს მეფის ასული-მეთქი.

ეგევსი

ახლა კი მესმის შენი ვაება.

მედეა

მთლად დავილუპე, ქალაქიდანაც მაძევენ.

ეგევსი

ეს კიდევ რაღა ღვთის რისხვაა?

მედეა

გეუბნები, კორინთოდან მაძევენს-მეთქი მეფე კრეონი.

ეგევსი

კი მაგრამ, იასონი თანახმაა?

მედეა

სიტყვით არა, მაგრამ საქმით კი მეფის ნება-სურვილს ასრულებს. მუხლმოდრეკილი გევედრები, გემუდარები, შემიწყალე მე საცოდავი. ყველასგან დევნილს ნუ გამწირავ, მიუსაფრად ნუ მიმატოვებ. მიმიღე შენს ქვეყანაში, შენს სასახლეში, აგრემც ღმერთები შეგეწიონ და გიბოძონ ნანატრი შვილი, ცოცხალს - იმედად, მკვდარს - დამტირებლად. არც კი იცი, რა ბედს ეწიე: უშვილოდ არ გადაეგები, მე ვუწამლებ შენს უშვილობას.

ეგევსი

გულით მინდა, რომ დაგეხმარო: ღმერთებიც ამას მიწესებენ და შენი აღთქმაც ამასვე მავალდებულებს, - შვილი გეყოლებაო? მაშინ ხომ ჩემზე ბედნიერი კაცი აღარ იქნება ქვეყნად. აი, რას გეტყვი: თუ ჩემს ქვეყანაში ჩამოხვალ, ვეცდები, ისე გიმასპინძლო, როგორც წესია და რიგია. მაგრამ ჩემგან არ ეგების, თან წაგიყვანო, ხოლო თუ შენ თვითონ მეწვევი ჩემს სასახლეში, უბატონოდ ხმას ვერვინ გაგცემს, არავის დავაჩაგვრინებ შენს თავს. მაგრამ ეს ქვეყანა კი უჩემოდ უნდა დასტოვო: არც მე მინდა, რომ ჩემი მასპინძლები შენს გამო მოვიმდურო.

მედეა

კეთილი, მაგრამ შენი სიტყვების თავდებად რა უნდა მქონდეს?

ეგევსი

ნუთუ არ მენდობი? სთქვი, რა გაეჭვებს?

მედეა

ნდობით კი გენდობი, მაგრამ ხომ იცი, რამდენი მტერი მყავს, ჰელიასის სახლეულიცა და მეფე კრეონიც. მაშ, შემომფიცე, რომ ჩემს თავს ხელში არ ჩაუგდებ მათ. თორემ ისე, მარტოოდენ ლიტონ სიტყვას, რომელიც ფიცით არ არის განმტკიცებული, რა ფასი აქვს? ჩემი მტრები შენი მეგობრები და მოკავშირეები არიან. ელჩებსა და შიკრიკებს დაგახვევენ, დაჟინებული მოთხოვნებით აგიკლებენ და ხომ შეიძლება, ბოლოს და ბოლოს, შენც ძალაუნებურად ქედი მოიხარო და მათ ნებას დაჰყვე? ვინა ვარ მე - ერთი სუსტი და უმწეო ქალი. ჩემი მტრები კი მეფეები არიან.

ეგევსი

მეტისმეტი სიფრთხილე და წინდახედულება ჩანს შენს სიტყვებში. მაგრამ რაკი გული ასე გითქვამს, არც იმაზე გეტყვი უარს, რომ შემოგფიცო. ალბათ, ჩემთვისაც ასე აჯობებს: უფრო თამამად ვეტყვი შენს მტრებს, რომ ფიცითა ვარ შეკრული და შენც უფრო იმედიანად იქნები. მაშ, მითხარი, რომელი ღმერთების წინაშე შემოგფიცო?

მედეა

დედამიწის, მამაჩემის მამის - ჰელიოსისა და უკვდავ ღმერთთა მთელი ხომლის წინაშე.

ეგევსი

მაშინ ისიც მითხარი, თუ რაზე მაფიცებ.

მედეა

იმაზე, რომ შენი ქვეყნიდან არ გამაძევებ და, ვინც უნდა გთხოვოს, ცოცხალი თავით არ მიმცემ მტრებს.

ეგევსი

ვფიცავ მიწას, მზის ნათელს და, მასთან ერთად, სხვა ღმერთებსაც, რომ ჩემს აღთქმას არ ვუღალატებ.

მედეა

კმარა. ახლა ისიცა სთქვი, თუ ფიცის გატეხისათვის რა მოგესაჯოს.

ეგევსი

რაც ეკუთვნის ღვთის პირით გადამდგარს.

მედეა

გზა მშვიდობისა! ყველაფერი კარგად იქნება. მალე მეც უკან გამოგყვები; მხოლოდ მანამდე უცილობლად ავასრულებ იმას, რაც მინდა და რასაც ვესწრაფვი.

ეგევსი მხლებლებითურთ მიდის.

კორიფე

მაიას ძეო[22], მოგზაურთა დიდო მფარველო, შენ უწინამძღვრე ეგევსს, მშვიდობით

შინ მიიყვანე!

აგიხდეს, მეფევ, ყველა სურვილი.

ჰოი, ვაჟკაცო კეთილშობილო, შენი სიქველის დღეს სასახელოს შევესწარ საქმეს.

მედეა

ზევსო, შენც - ზევსის სამართალო და მზის ნათელო! ახლა კი ძლევას მომანიჭებს, დობილებო, განგების ძალა. გზა ხსნილი მაქვს. იმედი მომეცა, რომ დაუსჯელად ვერ გადამირჩებიან მტრები. რადგან ეს კაცი ჩემს ნამდვილ მხსნელად მომეველინა: საიმედო ნავსაყუდელის გამიხსნა კარი; სწორედ იქ ჩავუშვებ ჩემი ხომალდის ლუზას. მოწყალედ მიმიღებს ჰალადას[23] სახელოვანი ქალაქი. ახლა კი ყველაფერს მოგახსენებ, რასაც ვაპირებ. ვაი, რომ საამოს ვერაფერს გეტყვი.

ერთ ჩემს მხევალს იასონთან გავაგზავნი და აქ მოსვლასა ვთხოვ. ალერსიანად, შემპარავი სიტყვით დავხვდები: ვეტყვი, შენს ქორწინებასაც ვიწონებ და აღარც მოღალატედ გთვლი-მეთქი. ვთხოვ, ბავშვებს მაინც მისცენ კორინთოში დარჩენის ნება. იმიტომ კი არა, თითქოს მართლა ვაპირებ ჩემი შვილები მტრების ხელში დავტოვო საწამებლად, არამედ იმიტომ, რომ ვერაგულად მოვუსწრაფო სიცოცხლე მეფის ასულს. ვითომ

შეწყალების სათხოვნელად გავგზავნი ჩემს პატარებს და მათი ხელით საჩუქარს ვაახლებ სასძლოს: უძვირფასეს სამოსელს და ოქროს გვირგვინს. როგორც კი სამოსს შეეხება და ტანთ ჩაიცვამს, საშინელი წამებით ამოხდება სული, მასაც და სხვასაც, ვინც ხელში აიღებს ჩემს საჩუქარს, - ისეთი შხამით გავჟღინთე იგი. მაგრამ ვაი რომ ამით არ დამთავრდება საქმე. მწარედ დავტირი იმას, რაც უნდა ჩავიდინო შემდეგ: მე თვითონ უნდა დავხოცო ჩემი შვილები, ვერავინ დაიხსნის საბრალოთ. და როცა მიწასთან გავასწორებ იასონის სახლ-კარს, აქედან გადავიხვეწები, ჩემი საყვარელი შვილების მკვლელი, საზარი საქმისთვის შეჩვენებული. არ გავაცინებ ჩემზე მტერს, ო, საყვარლებო. მერე კი, თუნდაც მოვკვდე, რაღად მინდა თავი ცოცხალი? აღარც სამშობლო, აღარც მამის სახლი, არც რამ საშველი ბოროტისაგან თავდასაღწევად. ოჰ, რად ვერწმუნე მუხანათი ელინის ფიცს? რად მივატოვე ან სამშობლო, ან მამის სახლი? მაგრამ, ღვთის შეწევნით, საკადრისს მივუზღავ ვერაგს. ველარასოდეს გაიხარებს ჩემგან ნაშობი შვილების ცქერით, ველარც ახალი მეუღლე აჩუქებს შვილებს, რადგანაც ჩემგან მოწამლულს საზარელი სიკვდილი ელის. ვერავინ მიწოდებს სუსტს და უმწეოს, რადგანაც სულ სხვაგვარია ბუნება ჩემი. მტრისთვის - სასტიკი, მოყვრისთვის კი - კეთილმოწყალე. ესაა წესი ამაყი სულის.

კორიფე

რაკი თვით გვამცნე, რასაც აპირებ, მე, როგორც შენი კეთილმოსურნე

და მოკვდავთა კანონების ერთგული მცველი, გირჩევ, მაგ შავბნელ განზრახვაზე

ხელი აიღო.

მედეა

სხვა გზა არა მაქვს. შენ კი რა გიჭირს: სხვა სხვის ომში ბრძენიყო, გამიგონია.

კორიფე

მაშ, შენს სისხლსა და ხორცს გასწირავ?

მედეა

ამით ჩემს ქმარს დავცემ, დავამხოზ.

კორიფე

კი მაგრამ, თავსაც რომ ილუპავ?

მედეა

დე, დავილუპო! სულ ფუჭია, რაღას მარგებს აწ შენი სიტყვა?.. (ძიძას) შენ კი გასწი და ახლავე იასონი აქ მომგვარე. შენზე სანდო და ერთგული ამ საქმეში არავინა მყავს. და თუ მართლა თანაუგრძნობ შენს ქალბატონს, თუკი ქალი გქვია თავადაც, ამ ჩემს განზრახვაზე სიტყვა არ დაგცდეს, კრინტი არ დასძრა.

ძიძა მიდის.

სტასიმონი მესამე

გუნდი

ერეხთიდების[24] ნეტარო მოდგმავ, თქვენ, ღვთივშობილნო, ოდითგანვე თავისუფალი

მიწა-წყლის მკვიდრნო! ღვთიური სიბრძნის

მადლით ზრდილნი ნაზი ნარნართ

რომ დანანაობთ ჰაეროვან სივრცეში, სადაც

ოქროსთმიანი ჰარმონიის ცხრა ნაშიერი[25] -

ცხრა სხივოსანი პიერიდი თქვენთანა ჰსუფევს.

სადაც კეფისის[26] კამკამა ზვირთი

ნაზი ალერსით თავს ევლება კიპრიდას სხეულს, სადაც ქალღმერთის სუნთქვასავით მსუბუქი ჭავლი

ირგვლივ იფრქვევა და ვარდნარად აქცევს ნაპირებს.

ო, იმ ვარდებით შემკულ ლამაზ თმებს

მათი სურნელი თან ახლავს მუდამ

და მარად ხარობს იქ სიყვარული, გულის სალხინო.

როგორ მიგიღოს წმინდა მდინარის

ქალაქმა, ანდა მეგობარმა ვით შეგივრდომოს

შვილების მკვლელი?

რა საზარელი იქნება ხილვად, როს სისხლიანი ჭრილობები

ყაყაჩოსფრად ააფორეჯებს

ნორჩების სხეულს.

ო, მუხლმოყრილი გევედრები, გემუდარები, ხელს ნუ გაისვრი
უმანკო ბავშვების სისხლში.

რა გული მოგცემს, ანდა მკლავი სად ჰპოვებს ძალას, რომ
სასიკვდილოდ გაიმეტო შენი შვილები?

როცა ჩახედავ იმათ უმანკო

თვალებს, ო, ნუთუ მდულარე ცრემლი

ხელშივე არ შეგაყინავს

სასიკვდილოდ შემართულ მახვილს?

არა, ვერ შესძლებ, ვერ გასწირავ, როს მუხლმოყრილნი

შემოგტირებენ, შეგვიბრალო.

ეპისოდინი მეოთხე

შემოდის იასონი.

იასონი

მიხმე და მოველ. თუმცა კი მტრად მთვლი, მაინც მზადა ვარ
მოგისმინო. მითხარი, რა გასურს?

მედეა

გთხოვ მომიტევო, რაც წელან გკადრე. იმდენ ხანს გვაერთებდა

ჩვენ სიყვარული, რომ, ალბათ, მაჰატიებ წამიერ თავდავიწყებას. ახლა კი გონს მოვეგე და მწარედ ვყვედრი ჩემსავე თავს: „რა გინდა, შე უბედურო, რატომ მრისხანებ, ან რად ეურჩები შენსავე კეთილისმსურველთ? რას ერჩი კორინთოს მბრძანებლებს, ან კიდევ შენს ქმარს, რომელიც მხოლოდ შენზე ზრუნავს, ცოლად რომ ირთავს მეფის ასულს, რათა შენს შვილებს, მათსავე სასიკეთოდ და საკეთილდღეოდ, უფლისწულნი შესძინოს ძმებად? ნუთუ არ შეგიძლია მრისხანება ჩაიკლა გულში? რად შმაგობ, როცა თვით უკვდავი ღმერთები გწყალობენ? განა შენს შვილებს მოვლა-პატრონობა არ სჭირდება? მე შენ გეტყვი, სამშობლო გაქვს ან ერთგული მეგობრები გახვევიან ირგვლივ! აი, ამ ფიქრმა მაგრძნობინა მთელი ჩემი უგუნურება და შემაგნებინა, რა უაზროა ფუჭი სიშმაგე. ახლა კი გაქებ: ღმერთმანი, ბრძნულად მოიქეც, როცა გადაწყვიტე ახალი ცოლი შეგერთო. ვაი რომ ბრიყვი გვიანლა მოვედი გონს. მე თვითონ უნდა დაგხმარებოდი და ხელი შემეწყო შენთვის: თვითონვე მემსახურა სიამტკბილობით და ფეხქვეშ ფიანდაზად გავგებოდი ახალ სასძლოს. ეჰ, რას იზამ! ჩვენ, ქალები, ისა ვართ, რაც ვართ. მეტს ნურაფერს მათქმევიანებ ჩვენზე. არ შეგფერის სუსტ ქალთან ჯიბრი. არ გეკადრება, მის სისულელეს სისულელითვე უპასუხო. რა ვქნა, შევცდი, მაგრამ ბოლოს მაინც ვისწავლე ჭკუა და სწორ გზას დავადექ. (სახლიდან იხმობს ბავშვებს). მოდით, შვილებო, მოეხვიეთ მამათქვენს და ჩემთან ერთად უთხარით, რომ მეგობრების მიმართ წყენას არ ჩაიხვევთ გულში. აბა, ჩქარა გაუწოდეთ მარჯვენა ხელი! (ჩუმად, თავისთვის) ვაიმე, ბედკრულს, რა შავი ფიქრი მიტრიალებს თავში, რა ნაღველი შემომწოლია გულს. ვაიმე, შვილებო! ნეტა რამდენი ხნის სიცოცხლე დაგრჩათ, რამდენ ხანს კიდევ მიწერია დავტკბე თქვენი ნაზი ხელებით? ცრემლად ვიღვრები უბედური, შიშით ვცახცახებ... დიდხანს ვიყავი მამათქვენზე მწყრალად და ახლა, როცა შევურიგდი, ცრემლს ველარ ვიკავებ.

კორიფე

მეც მდულარე ცრემლს ვაფრქვევ თვალთაგან, ღმერთმა გაკმაროს უბედურება.

იასონი

მომწონს ეგ სიტყვა, ძველი წყენა კი აღარ მახსოვს. ვიცი, რაც არის ქალის ჯილაგი: გულისწყრომას ველარ იოკებს, როცა ქმარი

სხვას ირთავს ცოლად. კიდევ კარგი, ბოლოს მაინც მოეგე გონს და შენსავ სასიკეთოდ იცვალე აზრი. ჭკვიანი ქალი ყოველთვის ასე იქცევა... თქვენ კი, შვილებო, ღვთის შეწევნით, მზრუნველობას არ მოგაკლებთ მამათქვენი. იმედი მაქვს, მოვადრო და, თქვენს მომავალ ძმებთან ერთად, ბადალი არ გეყოლებათ კორინთოს თავკაცთა შორის. მაშ, იზარდეთ, დანარჩენი კი მამათქვენსა და თქვენს მფარველ ღმერთებს მიანდეთ. ნეტავი თქვენს ჭაბუკობას მომასწრო, ჩემი მტრისა და ორგულის ჯიბრზე... შენ კი კვლავ სტირი? კვლავ ცრემლები გისველებს ღაწვებს? რად მარიდებ შენს ლამაზ სახეს? სატირალი რა გითხარი?

მედია

არაფერი. ბავშვებზე ფიქრმა წამილო.

იასონი

ნუ გეშინია, არაფერს გავუჭირებ.

მედია

მჯერა, შენი გულწრფელობა როდი მაეჭვებს. მაგრამ ხომ იცი, ქალი ტირილით იოხებს გულს.

იასონი

სატირალი რა სჭირთ? ეგ კი მეტიმეტია.

მედია

დედა ვარ მათი, მე ვშობე, მე ვაწოვე ძუძუ, და როცა მზეგრძელობა უსურვე მათ, გულმა უცებ რეჩხი მიყო, ნეტა მამის სურვილი თუ აუხდებათ-მეთქი... მაგრამ კვლავ მივუბრუნდეთ ჩვენს სიტყვას: ზოგი რამ უკვე გითხარი, დანარჩენს ახლა მოგახსენებ. მაშ, ასე, მეფეს ჩემი განდევნა სურს. კეთილი, მეც ასე მიჯობს. აღარც შენ შეგიშლი ხელს და აღარც მეფეს ვეურჩები, რომელსაც თავისი სახლის მტერი ვგონივარ. დღესვე გავეცლები აქაურობას. მაგრამ ბავშვებმა რა დააშავეს? რატომ უნდა მოაკლდეთ მამის მზრუნველი ხელი? რა იქნება, სთხოვო კრეონს, აქ, კორინთოში დარჩენის ნება მისცეს ჩვენს შვილებს?

იასონი

თხოვნით კი ვთხოვ, მაგრამ დამეთანხმება?

მედეა

მაშინ შენს ცოლს ათხოვნივე მამამისისთვის, რომ ბავშვები მაინც დატოვონ.

იასონი

მე მგონია, არ მეტყვის უარს.

მედეა

თუ კი ქალია და ქვის გული არ უდევს მკერდში... მეც ხელს შეგიწყობ, ბავშვების ხელით უძვირფასეს საჩუქარს ვაახლებ შენს ცოლს - მსუბუქ სამოსელს და ოქროს გვირგვინს. გარწმუნებ, მათი ფასი ჯერ არ უნახავს კაცის თვალს. (მხევლებს გასძახის) ჰეი, მისმინეთ, ახლავე აქ მომართვით ტანსამკაული! (იასონს) ო, ათასგზის ბედნიერი ყოფილა იგი, შენებრი კაცი რომ შეხვდა ქმრად და, ამასთანავე, ძღვნად მიიღო უცხო რამ განძი, მამაჩემის მამამ, ჰელიოსმა რომ უსახსოვრა თავის მემკვიდრეთ. (მხევალს შემოაქვს საჩუქრები, რომლებსაც მედეა თავის შვილებს გადასცემს). აიღეთ, ჩემო პატარებო, ეს საქორწინო საჩუქარი და ძღვნად მიართვით ბედნიერ სასძლოს, მეფის მომხიბლავ ასულს. ძღვენიანო, ამაზე ითქმის!

იასონი

ხომ არ გაგიჟდი, განა ასეთი განძი შენ თვითონ გაწყენს? იქნებ გგონია, რომ მეფის სასახლეს ან ძვირფასი სამოსელი აკლია, ან ოქრო-ვერცხლი? რაც შენია, შენავე გქონდეს, ნუ გააჩუქებ. თუკი რამედ მთვლის, დამერწმუნე, ეგ შენი ძღვენი სრულიად ზედმეტია.

მედეა

მაგას ნუ იტყვი; ძღვენი ღმერთებსაც არ აწყენთო, გამიგონია; მოკვდავთ კი, მით უმეტეს, ერთი ოქრო მეტად უღირთ ათას სიტყვაზე. ბედი დღეს შენს ახალ ცოლს სწყალობს, ღმერთიც წყალობის თვალთ უყურებს: ნორჩია, ნაზი, სადედოფლოდ გამზადებული. ოღონდ კი ჩემს შვილებს განდევნა ავაცილო თავიდან და სულს არ დავიშურებ, არამცთუ ოქროს... აბა, ბავშვებო, ახლავე გასწით მბრძანებლის სრა-სასახლეში,

მამათქვენის ახალ ცოლს, ჩემს ქალბატონს ეახლეთ, მუხლი მოუყარეთ და შეევედრეთ, ქალაქიდან არ გაგაძევონ. თან ძვირფასი ძღვენიც მიართვიო. მხოლოდ გახსოვდეთ, ძღვენი თვითონ, თავისივე ხელით უნდა აიღოს... ახლა კი წადით. ღმერთმა ქნას, რომ კეთილი ამბის მაუწყებლად დაუბრუნდეთ დედას, რომელიც მოუთმენლად მოგელით.

ბავშვები გამზრდელის თანხლებით გადიან.

სტასიმონი მეოთხე

გუნდი

სრულად განქარდა იმედი

ბავშვების ხსნისა, უკვე სიკვდილის

დაადგნენ ბილიკს.

საბრალო სასძლო

თავისივე ხელით დაირქმევს

ოქროსფერ თმაზე

სასიკვდილო შხამით გაჟღენთილ

თავსამკაულს - ჰადესის გვირგვინს[27].

მოსავს სამოსი

ოქროქსოვილი

და სადედოფლო

ადგას გვირგვინი, თვით ბედისწერის

მსახვრალი ხელით

თავს დარქმეული.

ო, საქორწინო კი არა და, სასიკვდილო სარეცელი
იშლება ჰადესს.

შენ კი, სიკვდილის მოციქულო, რა პირით მიხვალ სასახლეში,
სიძედ მეფის მიერ რჩეულო?

ნუთუ ვერ ხედავ, უგუნურო, რომ სასიკვდილოდ აგზავნი
შვილებს

და შენს სასძლოსაც საბედისწერო

ჩირაღდანს უნთებ.

ახლა კი ცხარე ცრემლით დავტირი

შენს ხვედრს, დედავ, შვილების მკვლელო!

შენს შეგინებულ სარეცელსა და მუხანათი

ქმრის შავბნელ ღალატს

მსხვერპლად რომ სწირავ შენსავ ნაშიერთ.

ეპისოდოიონი მეხუთე

შემოდის გამზრდელი ბავშვებთან ერთად.

გამზრდელი

გიხაროდეს, ქალბატონო, ბავშვებს აღარ აძევებენ.
პირმომღიმარე საპატარძლომ თავისი ხელით აიღო ძღვენი.
ამიერიდან აღრაფერი უჭირთ პატარებს... კი მაგრამ, ამას რას
ვხედავ? ბედმა გაგიღიმა და შენ კი ცრემლებსა ღვრი?

მედეა

ვაიმე, ვაი!

გამზრდელი

განა სიხარულს ცრემლი შეჰფერის?

მედეა

ვაიმე, ბედკრულს!

გამზრდელი

მე სამახარობლოს მოველოდი და შენ კი...

მედეა

არა, რა შენი ბრალია? რაც შენი თვალითა ნახე, მეც ის მითხარი.

გამზრდელი

მაშ, ეგრე მწარედ რატომღა მოსთქვამ, თავდახრილი?

მედეა

ეჰ, ბერიკაცო, ასე ინება ღმერთმა და ჩემმა ბოროტმა სვემ.

გამზრდელი

გამხნევდი, ღმერთი მოწყალეა, ქალბატონო. შვილებს აქ სტოვებ და ოდესმე, მათი წყალობით, შენც დაბრუნდები.

მედეა

მე უბედური უმაღლესი თვითონვე დავაბრუნებ მათ: დავაბრუნებ იქ, საიდანაც ამ ქვეყნად მოსულან.

გამზრდელი

რას იზამ, პირველი შენ ხომ არა ხარ, ვისაც შვილებს მკერდიდან ჰგლეჯენ? მოკვდავს ჭირში მხნეობა მართებს.

მედეა

მართალს ამბობ... ახლა კი შინ შედი და, რაც ბავშვებს სჭირდება, ყველაფერი გაამზადე (გამზრდელი მიდის). ვაიმე, შვილებო, ჩემო საცოდავო შვილებო, ახლა ქალაქიცა გაქვთ, სახლიცა და თავშესაფარიც, სადაც სამუდამოდ დარჩებით, დედისაგან განშორებულნი. მე უბედური კი უცხო მხარეს გადავიხვეწები, დევნილი და ყველას მიერ მოძულებული. ვერასოდეს გავიხარებ თქვენი ბედნიერებით, ველარ დაგაცოლშვილებო, ველარ გაგიშლით საქორწინო სარეცელს და ველარც ბრდღვიალა ჩირაღდნებით გაგიჩახჩახებთ საქორწინო დარბაზს[28]. ო, სიამაყევ, ჩემო მკვლევლო და დამღუპველო!

ვაიმე, რად გაგაჩინეთ, ჩემო კარგებო! რატომ ვიტანჯე ასე მწარედ თქვენი შობისას? ვაი, რა ფუჭი იმედი მასულდგმულეებდა, რომ სიბერის ჟამს მოვლა-პატრონობას არ მომაკლებდით, მიცვალებულს კი მდულარე ცრემლს დამაყრიდით მგლოვიარენი. ვაიმე, რად არ მეღირსა მოკვდავთათვის ესოდენ სასურველი ხვედრი? რატომ გამიცუდდა ტკბილი იმედი? ოხერ-ტიალი უნდა ვეხეტო კარით-კარად, უშვილძირო, უთვისტომო, მიუსაფარი. ველარასოდეს იხილავენ დედათქვენის სამიწე სახეს თქვენი საყვარელი თვალები; დღეიდან მხოლოდ ცის სიწმინდეს უნდა უმზიროთ... ვაიმე, ბედკრულს, რას მიყურებთ, რას შემომცინით? უკანასკნელად იცინით, ჩემო კარგებო! ვაიმე, ეს რა განვიზრახე? ვაიმე, გულო! ნუთუ მე უნდა ჩავაქრო თქვენი სხივოსანი თვალები? ჩემივე ხელით წავშალო თქვენი ღიმილი? არა, ამას ვერ ვიზამ, დებო! ორივეს თან წავიყვან, შორს გავიტაცებ. რად მინდა მამის ტანჯვა ჩემი შვილების სიკვდილისა და ჩემივე უბედურების ფასად ვიყიდო? შორს ჩემგან სისხლი, შორს შავი ზრახვა!.. მაგრამ რას ვამბობ? მაშ, მტერი ვაციხო ჩემზე? დაუსჯელად დავტოვო იგი? უნდა გავბედო! ოჰ, შე ჯაბანო ჩემო თავო, მხდალო, ლაჩარო, წყეულო მონავ ღმობიერების! (შვილებს) შინ შედით, ჩემო საყვარლებო! (გუნდს) და თქვენც, ვისაც თავზარსა გცემთ ეს სისხლიანი მსხვერპლშეწირვა, გამეცალეთ! (თავის თავს) შენ კი არ შედრკე, უბედურო, სიმტკიცე გმართებს!.. ვაიმე, ვაი, რას სჩადი, გულო? ვის იმეტებ? შეიბრალე შენი შვილები! ჩვენგან შორს მყოფნიც მაინც ჩვენდა ნუგეშად და სასოებად გვეყოლებიან!.. მაგრამ არა, ვფიცავ ჰადესის შურისგებას, რომ ჩემს შვილებს საწამებლად არ ჩავუგდებ მტერს ხელში. უმჯობესია, ჩემგან შობილთ მე თვითონვე მოვუსწრაფო სიცოცხლის დღენი. მორჩა, ყველა გზა მოჭრილია! ვიცი, სწორედ აი, ამ წამს, ოქროს გვირგვინი დაიდგა თავზე, საქორწინო კაბაც ჩაიცვა და საზარელი წამებით სიკვდილს ებრძვის მეფის ასული. ახლა კი, როცა სასტიკად ვიძიე შური, მე თვითონაც უნდა დავადგე ჯერ არნახული სიმწრისა და წამების გზას. მაგრამ მანამდე მინდა ჩემს შვილებს გამოვეთხოვო. აქ მოდით, ჩემო საყვარლებო, მომეცით ხელი! (გულში იკრავს და მხურვალედ ჰკოცნის შვილებს). ო, ეს ხელები, ლბილი თმები, ნაზი ღაწვები, კეთილშობილი სახის ნაკვთები! იქ, იქ მაინც იყავით ბედნიერნი, რადგან აქ მამამ წაგართვათ ბედნიერება! ოჰ, თქვენი ტკბილი ბაგეები, ქორფა სხეული, სუნთქვა-

ფშვინვა უუნაზესი! წადით, ჩქარა წადით, გამშორდით! ძალი არ შემწევს, თქვენს კრიალა თვალებს ვუცქირო! უბედურებამ გამსრისა და მომიღო ბოლო! ვიცი, ვხედავ, რა საზარელ საქმეს ვაპირებ, მაგრამ ვაი, რომ ვნებამ სძლია და დათრგუნა ჩემი გონება, კაცთა მოდგმის ამ ჯალათმა უსასტიკესმა.

გუნდი

ხშირად მიცდია ჩავწვდომოდი

უფრო რთულ საკითხთა სიღრმეს, ვიდრე ქალის ჭკუას შეჰფერის, მაგრამ ჩვენც ხომ გვყავს ჩვენი მუზა, ჩვენც მისი სიბრძნის ძუძუთი ვართ

ნასაზრდოებნი, თუმც არა ყველა, მაგრამ ათასში

ერთი ჩვენშიაც გამოერევა, ვისთვისაც უცხო არ არის სიბრძნე.

ჰოდა, მე ვამბობ: მოკვდავთა შორის

უშვილძირონი ათასწილ უფრო

ბედნიერნი არიან მათზე, ვისაც შვილი მისცა განგებამ.

რადგან უშვილომ არც კი იცის

რა არის შვილი: ენითუთქმელი სიხარულის

თუ მუდმივი ტანჯვის სათავე.

ო, უშვილობა ათას ჭირ-ვარამს

ააცილებს თავიდან მოკვდავს, ხოლო ვის სახლშიც

ჟრამული ისმის ბავშვების, მთელი მისი დღე და მოსწრება

დარდს, საფიქრალს და საზრუნავს

თავს ვერ დააღწევს.

ჯერ არის და, ღირსეულად უნდა აღზარდოს, მემკვიდრეობაც დაუტოვოს, რომ უზრუნველი

ეგულებოდეს. ეგეც არ იყოს, საწყალობელმა არც კი იცის, ვისთვის ზრუნავს, ვისთვისა წვალობს -

ღირსეულისა თუ უღირსისათვის.

მაგრამ ყველაზე საშინელი მაინც ეს არის: ვთქვათ, არაფერი არ მოაკლო, ღირსეულად აღზარდა შვილი, ზნით, სილამაზით და სიქველით გამორჩეული.

მაგრამ თუ ბედმა უმუხბოდა და შავმა სიკვდილმა

წაართვა, რათა პირქუში ჰადესის სიღრმე

სამარადისო სამყოფლად მას მიუჩინოს, ვინ ანუგეშებს მაშინ ზეცით განწირულ მშობელს?

ვინ მოურჩენს გულის იარას?

ო, ღმერთო, ნუთუ კიდევ არსებობს

ტანჯვა ამაზე უსასტიკესი?

მედეა

რა ხანია, მოუთმენლად მოველი, დებო, როდის შევიტყობ ბედის განაჩენს. მაგრამ, აი, იასონის ერთ მზღებელს ვხედავ. სულს ძლივსღა ითქვამს; როგორც ჩანს, რაღაც საშინელი ამბავი უნდა გვაუწყოს.

მაცნე (შემორბის) ო, საზარელი საქმის მქმნელო, ჩქარა გაიქეც! ხომალდით, ეტლით, რითაც გინდა, მხოლოდ ჩქარა გაიქეც-მეთქი!

მედეა

მაინც რატომ უნდა გავიქეცე?

მაცნე

მეფესაც და მის ასულსაც, ორივეს შენმა საწამლავმა მოუღო ბოლო.

მედეა

სამახარობლო გეკუთვნის ჩემგან... დღეიდან ჩემს უერთგულეს მეგობრად გთვლი.

მაცნე

რას ამბობ, ხომ არ გაგიჟდი? მეფის სახლობას მუსრი გაავლე და გიხარია, ნაცვლად იმისა, რომ შიშითა ძრწოდე?

მედეა

რამდენი რამ მაქვს შენთვის სათქმელი, მაგრამ ნუ ჩქარობ, მოთმინება იქონიე, ჩემო ძვირფასო. ჯერ ის მითხარი, როგორ დაიხოცნენ, ორგზის მაამებ, თუ მეტყვი, რომ საშინელი წამებით ამოხდათ სული.

მაცნე

როდესაც შენი ორი შვილი და იასონი ერთად შემოვიდნენ საქორწინო დარბაზში, შენი უბედურებით გულმოკლულ მსახურებს დიდად გვეამა. ატყდა ერთი მითქმა-მოთქმა: ცოლ-ქმარი შერიგებულან, აღარ დაობენო. ვინ ხელებს უკოცნიდა ბავშვებს, ვინ - ოქროსფერ თმებს. განარებული სანთიობოშო შევყევი პატარებს. ჩვენმა ახალმა ქალბატონმა, რომელსაც დღეს შენს ნაცვლად ვემსახურებით, სიყვარულით სავსე მზერა მიაპყრო იასონს; როგორც ჩანს, ბავშვები არც შეუმჩნევია. მაგრამ მაშინვე გულმოსულმა იბრუნა პირი და საბურველი ჩამოიფარა: ბავშვებს მოჰკრა თვალი და ამან შეაცბუნა. იასონმა სცადა ალერსიანი სიტყვით დაეცხრო მისი რისხვა: „ო, ნუ იქნები აგრე უწყალო ჩემი ახლობლების მიმართ. დამშვიდდი, ნულარა ბრაზობ და წყალობის თვალით გადმოგვხედე. ხომ იცი, ჩემი მოკეთენი შენი მოკეთენიც არიან. აილე ძღვენი და, თუ გიყვარვარ, სთხოვე მამაშენს, შეიწყალოს ჩემი შვილები და აქ დარჩენის ნება მისცეს.“ სამკაულს რომ შეავლო თვალი, ქალი მოლბა და ქმრის ნებას დაჰყვა. როგორც კი მამა-შვილები სანთიობოდან გამოვიდნენ, ოქროქსოვილ სამოსს დასწვდა და ტანზე მოირგო, ოქროს გვირგვინიც თავზე დაიდგა. მერე კრიალა სარკესთან მივიდა და თმის სწორებას მოჰყვა, თან თავის თავს უღიმოდა სარკეში. ბოლოს სავარძლიდან წამოდგა და ოთახში გაიარ-გამოიარა; მოხდენილად ადგამდა ქათქათა ფეხებს, თავის თავს შეჰხაროდა, კეკლოცობდა, კოპწიაობდა, თავს იწონებდა ძვირფასი სამკაულებით. მაგრამ უეცრად საზარელი სურათის მოწმენი გავხდით: ანაზდეულად მკვდრის ფერი დაედო სახეზე, წელში მოიხარა და მთელი სხეული აუცახცახდა; ძირს რომ არ დაცემულიყო, მუხლმოკვეთილი ძლივსძლივობით მილასლასდა სავარძლამდე და შიგ ჩაესვენა. მოხუც მოახლეს ეგონა, პანს[29] ან რომელიმე სხვა ღვთაებას დაუზაფრავსო და თვითონაც დაზაფრულივით შეიცხადა. მაგრამ აქ საბრალო ქალს დუჟი მოადგა პირზე, თვალები გადმოეკარკლა და ისე გაეცრიცა სახე, გეგონებოდათ, წვეთი სისხლი აღარ შერჩაო. ამის შემყურე მხევალი უფრო უარესად აკივლდა. მაშინვე ერთი მოახლე მამის დასაძახებლად გავარდა,

მეორე კი - ქმრისა, და მალე მთელს სასახლეში საზარელი გნიასი ატყდა.

ვიდრე ფეხმარდი მორბენალი ექვსი პლეთრონის[30] გარბენასა და უკანვე მობრუნებას მოასწრებდეს, უსულოდ მდებარე ქალი შეირხა, თვალი გაახილა და გულშემზარავი გმინვა აღმოხდა. ორმაგი ჭირი სწვავდა საბრალოს: ოქროს გვირგვინი ცეცხლის ალად მოსდებოდა თმაზე, შენი შვილების ხელით მიძღვნილი სამოსი კი მძვინვარე ხანძარივით შემოგზნებოდა ქათქათა სხეულს. საზარელი კივილით წამოიჭრა სავარძლიდან, დამდულრულივით იქნევდა თავს და ცდილობდა მოეგლიჯა გვირგვინი, მაგრამ ოქრო თითქოს შეზრდოდა თმებს, და რაც უფრო გამწარებით იქნევდა თავს, მით უფრო მძაფრდებოდა მწველი სახმილი. ბოლოს, ღონემიხდილი დაეცა ძირს. მშობელი მამაც კი ველარ იცნობდა ტანჯვით სახეშეშლილს: აღარც თვალები აჩნდა სადმე, აღარც სახის ტურფა ნაკვთები. მხოლოდ თმებში აწელილი სისხლი მოწვეთავდა თხემიდან და დუღდა, თუხთუხებდა აღმოდებული. უხილავი საწამლავით მოწყლული ხორცი ისე ჩამოჰფლეთოდა ძვლებს, როგორც ფიჭვის ხეს ცრემლებივით ჩამოსდის ფისი. ამ საშინელებამ თავზარი დაგვცა. ვერვინ გაბედა მიახლებოდა ცხედარს. გახევებულნი ვიდექით, ბედისწერის რისხვით დამფრთხალნი. საბრალო მამამ ჯერ კიდევ არ იცოდა, რა უბედურება დაატყდა თავზე; ოთახში შემოსულმა შვილის ცხედარი რომ დაინახა, ღრიალით დაემხო ზედ, გულში ჩაიკრა, ჰკოცნიდა და ქვითინებდა: „ვაიმე, შვილო, ვინ, რომელმა ღმერთმა წამართვა ასე უწყალოდ შენი თავი? ვინ დამაობლა, ცალი ფეხით სამარეში მდგარი? ვაიმე, ნეტავი მეც შენთან ერთად მოვეკალი, შვილო!“ მოთქმა-გოდებით რომ იჯერა გული, წამოდგომა დააპირა, მაგრამ ცხედარი, როგორც სურო - დაფნას, ისე ჩასწვნოდა მამის სხეულს. და დაიწყო საშინელი ბრძოლა: მამა ცდილობს წამოდგეს, წელში გაიმართოს, მაგრამ ამაოდ: რაც მეტს ცდილობს, მით უფრო მეტად, ბლუჯა-ბლუჯა ეცლება ძვლებიდან ხორცი. მეტი ველარ ქნა და სული განუტევა საბრალომ. უბედურებას და წამებას ველარ გაუძლო. ახლა ორივენი ერთად, გვერდი-გვერდ წვანან, შვილიცა და მოხუცი მამაც. ქვაც კი ატირდება მათი შემყურე. სხვა რაღა გითხრა? თვითონაც კარგად იცი, რა ჩაიღინე... ერთს დავსძენ მხოლოდ: ყველა მოკვდავი მარტოოდენ აჩრდილად მიჩანს, და თუ ვინმეს ბრძენთაბრძენი ჰგონია თავი, იმის ღირსია, რომ

შლეგად თვლიდნენ. არა, ამჟვეყნად არავის უწერია ბედნიერება. ზოგს შეიძლება ერთ საქმეში სწყალობდეს ბედი, სხვას - მეორეში, მაგრამ ბედნიერს ვერავის ჰპოვებ.

კორიფე

ჩანს, დღეს ღვთაებამ სამართლიანად

თავს დაატეხა საზარელი ჭირი იასონს.

ჰოი, საბრალოვ, მდულარე ცრემლით დაგტირით

კრეონის ასულს!

რა დააშავე, ჰადესმა რომ გიყო პირი?

ნუთუ მხოლოდ ის, რომ იასონის ცოლობა გსურდა?

მედეა

გადაწყდა, დებო... ახლავე ავასრულებ ჩემს საშინელ განზრახვას და აქედან გადავიხვეწები. მაშ, მტრის ხელში ხომ არ დავტოვებ ჩემს საცოდავ შვილებს? სულერთია, მაინც ვერსად წაუვლენ სიკვდილს. არა სჯობია, მშობელმა დედამ თავისი ხელით მოუსწრაფოს სიცოცხლე? გამაგრდი, გულო! აღასრულე გარდუვალი, საზარი საქმე! მახვილი იპყარ, ბედკრულო, მერე კი დაადექ ტანჯვისა და წამების გზას! რაღა დროს ყოყმანია? ნუ გაიხსენებ დედაშვილობის სიყვარულს, დაივიწყე, რომ დედა ხარ მათი, რომ შენა შობე. დღეს დაივიწყე, ხვალდან კი ცრემლმა წარღვნას შენი სიცოცხლე. ო, უბედურო, გიყვარს და ხოცავ? ვინ არის ჰვეყნად ჩემზე ბედკრული? (სწრაფად შედის სახლში).

სტასიმონი მეხუთე

კორიფე

ო, დედამიწავ, და შენც, მზეო, სხივცისკროვანო, ამას რას ვხედავთ, რას მოვესწარით?

ნუთუ ამ გულქვამ თავისი ხელით

უნდა დახოცოს ღვიძლი შვილები?

ო, ისინიც ხომ შენი სხივები

არიან, მზეო!

აგვარიდე საქმე საზარი.

ნუ დაუშვებ, რომ ღვთაების სისხლი

დედამიწაზე დაღვაროს მსახვრალმა ხელმა.

გვედრები, ზევსის ნათელო, ძლევას ნუ მისცემ ერინიებს[31],
განდევენე შენი სახლიდან

შურისგებით აბორგებულნი.

ო, რა ამოდ იტანჯე მათი შობისას, ამოდ შობე შენივე სისხლი
და ხორცი, ამოდ გადმოლახე პირქუში სიმპლეგადებიც,
ბედკრულო დედავ!

რა შმაგი რისხვით გიბორგავს გული, რა წერას აუტანიხარ?

არ გეყო სისხლი, შენი ხელით უკვე დაღვრილი?

ვაი მოკვდავთ, თავიანთი სისხლ-ხორცის მკვლელთა!

უკვდავ ღმერთებს შელაღადებს

უმანკო სისხლი.

მტერს მათი რისხვა!

ბავშვები (სახლიდან) ვაიმე!..

გუნდი

გესმის შენგანვე განწირულთა

საწყალობელი ყვირილი, ბედკრულო დედავ?!

ერთ-ერთი ბავშვის ხმა (სახლიდან) ვაიმე, დედა!.. რა
დაგიშავეთ?!

მეორე ბავშვის ხმა (სახლიდან) დავიღუპეთ!.. ვაიმე, ძმაო!..

გუნდი

კარი შევლეწოთ, იქნებ ვიხსნათ საცოდავები!..

ერთ-ერთი ბავშვის ხმა (სახლიდან) გვიშველეთ, ღვთის
გულისათვის!..

მეორე ბავშვის ხმა (სახლიდან) ვაიმე, მოგვკლა!..

გუნდი

ო, უბედურო, ქვა ხარ თუ რკინა, აგრე უწყალოდ რომ ხოცავ
შვილებს?

ვაიმე, ამას რას მოვესწართ?!

მხოლოდ ერთხელ, გამიგონია, თავისივე შვილების სისხლით
შეიღება დედამ ხელები!..

ეს იყო ინო, ჰერას[32] რისხვით

დევნილი, უღვთოდ ნაწამები, ცნობამიხდილი...

მერე კი მაღალი კლდიდან

ზღვის უფსკრულში გადაეშვა

შვილების მკვლელი

და ტალღებმა ჩაიხვიეს

სისხლიანი მისი სხეული...

ღმერთმა გვარიდოს საზარელი, თავზარდამცემი, ქალის
წყრომით შობილი რისხვა!..

ექსოდოსი

შემოდის იასონი.

იასონი (გუნდს) დიდი ხანია აქა ხართ? სადაა წყეული
მკვლელი? სახლში ჩაიკეტა თუ გაქცევით უშველა თავს?
ქვესკნელში თუ ჩაძვრება, ან თავისი გრძნეულებით
აფრინდება ცაში, თორემ სად წაუვა მეფის ახლობელთა
რისხვას? ხომ არ ჰგონია, რომ ამ საზარელი მკვლელობის

შემდეგ თავიდან აიცილებს სასჯელს? მაგრამ ახლა მისი დარდი როდი მაწუხებს. მეშინია, ვაითუ ბავშვებზე იძიონ შური. დედის დასჯას ყოველთვის მოასწრებენ, მაგრამ შვილებმა რა დააშავეს? მე უნდა ვიხსნა საბრალონი. მათ რატომ უნდა აზღვევინონ წყეული დედის მიერ დაღვრილი სისხლი?

კორიფე

ო, უბედურო, ჯერ არც კი იცი, თავს რა საზარი ელდა დაგეცა, თორემ მაგას აღარ იტყობდი.

იასონი

რა მოხდა, მაინც რა ამბავია ჩემს თავს? იქნებ მეც მოკვლას მიპირებს?

კორიფე

შენ არა, მაგრამ ღვიძლი შვილები

თავისი ხელით დახოცა დედამ.

იასონი

რაო?.. რა სთქვი?.. მომკალი და ეგაა, ქალო!

კორიფე

აღარ არიან შენი შვილები.

იასონი

სად... დახოცა... სახლში თუ გარეთ?

კორიფე

კარი გააღე, -

ყველაფერს შენი თვალთ ნახავ.

იასონი

ეჰეი, გესმით! ახლავე შელეწეთ კარი! მინდა ჩემივე თვალთ ვნახო ორივე უბედურება: ჩემი დაკლული შვილებიც და მათი მკვლელებიც.

არავინ იძვრის. მაშინ იასონი თვითონვე მივარდება კარს და შემტვრევას ცდილობს. მაგრამ ამ დროს კარი თვითონვე იღება

და გამოჩნდება ეტლი, რომელშიაც ფრთოსანი დრაკონებია შებმული. ეტლში მედეა ზის. მუხლებზე მკვდარი შვილები უსვენია.

მედეა

რას ამტვრევთ კარს?.. აჰ, შენ მოხვედი?.. აი, მოკლულნიც და აგერ მკვლელებიც!.. აბა, რა გინდა?.. ხელსაც ვერ მახლებ, ისეთი ეტლი მიბოძა მამაჩემის მამამ, ჰელიოსმა, მტრებისგან თავდასაღწევად!..

იასონი

ოო, ურჩხულო! ყველაზე მეტად საძულველო ჩემთვის, კაცთათვის და მაღალი ღმერთებისათვისაც! რა გულმა მოგცა, რომ შენგანვე შობილ შვილებზე აღმართე ხელი? რად დამღუპე, უშვილძიროდ რატომ დამტოვე? რა პირითლა უყურებ მაღლა მზეს და დაბლა მიწას, ღვთის პირისაგან განდგომილო? ადრე ბრმა ვიყავ, ახლალა ვხვდები მე უბედური, რომ ბარბაროსთა ქვეყნიდან ჩემდა ჭირად მოგათრეე აქ, ელადაში, მშობელი მამის მოღალატეც, მშობლიური მიწის გერო და გამყიდველო! ღმერთების ნებით ჩემს მტანჯველად მოვლენილო ბოროტო სულო! სად მქონდა თვალი? ვერ ვხედავდი, რითი დაიწყე? ჯერ იყო და, „არგოზე“ რომ დაგედგა ფეხი, შენივე ღვიძლი ძმა გასწირე, სასიკვდილოდ გაიმეტე. მერე ბედკრული პელიასი მისსავე შვილებს მოაკვლევინე. ბოლოს, ჩემი ცოლი გახდი და ორი თვალხატულა შვილიც მაჩუქე, მაგრამ ეჭვიანობით გაგიჟებულმა ისინიც შენს რისხვას უმსხვერპლე. მთელს ელადაში ვერ მოვძებნიდი ამნაირ ურჩხულს, მე უბედურმა კი, ჩემდა ჭირად, ბერძენ ქალებს შენ გამჯობინე... ქალი კი არა, ძუ ლომი ხარ, მძვინვარე ლომი. სკილას[33] რომ მკერდში გული ჰქონდეს, ვფიცავ, შენს გულზე უფრო ჩვილი ის იქნებოდა. მაგრამ რა აზრი აქვს ამ ჩემს გმობას? მირიადი მგმობელიც კი ვერას დაგაკლებს, ფერს ვერ გაცვლევინებს, ურცხვო. წადი, თვალიდან დამეკარგე, შვილების წყეულო მკვლელო! მე კი ჩემი უბედური ხვედრიც მეყოფა საკვნესად და სატკივარად: აღარც ცოლი, აღარც შვილები! ყველა დავკარგე! რაღაა ჩემი სიცოცხლე?

მედეა

დრო რომ მქონდეს, საკადრის პასუხს გაგცემდი. ზევსმა ხომ იცის, ყოვლის მხილველმა, რა ჩავიდინე შენი გულისთვის და

რა მივიღე ჩემი თავგანწირვის სანაცვლოდ. ველარ იხარებ, ჩემი სარეცლის შემბილწველი, ველარ დატკბები ახალი ცოლის აღერსით. მეტი არაა ჩემი მტერი! ადგნენ ახლა და გამაძევონ შენმა ახალმა სასძლომ და სასიმამრომ! ძუ ლომი ხარო? დე, აგრე იყოს! დე ვიყო სკილაც - ტირსენის ჯოჯო! მტერზე ხომ მაინც ვიყარე ჯავრი.

იასონი

შენი თავის მტერიც რომ ხარ, შე საცოდავო?!

მედეა

სწორია, მაგრამ ნუგეშად შენი ტანჯვა მეყოფა!

იასონი

ვაიმე, შვილებო, რა დედამ გშობათ!

მედეა

მამის ავკაცობამ დაგლუპათ, ჩემო კარგებო!

იასონი

რაო? განა ჩემმა ხელმა მოუღოთ ბოლო?

მედეა

არა, - შენმა ლალატმა და ახალმა სასძლომ!

იასონი

ეჭვიანობას უმსხვერპლე შენი შვილები?

მედეა

ქალისთვის შენ ეგ ცოტა გგონია?

იასონი

ქალისთვის - არა! მაგრამ შენ ხომ ჯოჯო ხარ, ჯოჯო!

მედეა

აღარ არიან, იტანჯე, მოკვდი!

იასონი

არა, არიან, შურისგების რისხვად ქცეულნი!

მედეა

ღმერთმა ხომ იცის, ვისზე უნდა იძიონ შური!

იასონი

დიახაც იცის, იცის-მეთქი, წყეულო მკვლელო!

მედეა

ო, როგორ მძულს შენი სიტყვა, შხამში ნაღესი!

იასონი

მე კიდევ - შენი! მაშ, რატომ არ გავეცლებით ერთიმეორეს?

მედეა

აბა, რა ვიცი? ჩემი ნატვრაც სწორედ ეგ არის!

იასონი

ცხედრები მაინც მომეცი, რომ დავიტირო.

მედეა

არა, მე თვითონ დავიტირებ, მევე დავმარხავ, ბორცვთა ქალღმერთის, ჰერას წმინდა საკურთხეველთან, რომ მტრისას არ დავაგდო მათი საფლავი. ხოლო სიზიფეს ქვეყანაში ამიერიდან საღვთისმსახურო წესს დავადგენ მათი უმანკო სისხლის გამოსასყიდად. მერე კი ერებთევისის მხარეს მივაშურებ, სადაც ეგევსმა, ჰანდიონის ძემ, მოწყალედ მიბოძა თავშესაფარი. შენ კი დარჩები მარტოდმარტო, ყველასაგან მოძულებული. ისიც იცოდე, საზარელი სიკვდილი გელის: „არგოს“ ნატეხი[34] გაგიჰობს თავს. სისხლით უნდა ზღო შენი ღალატი.

იასონი

შენზე კი, შვილების მკვლელო, შურს იძიებენ ერინიები და ქალღმერთი დიკე![35]

მედეა

ვინ, რომელი ღმერთი შეისმენს მაგ შენს სიტყვებს, მუხანათო, ფიცის გამტეხო?

იასონი

ო, შვილების წყეულო მკვლელო!

მედეა

რალას უდგახარ? სახლში წადი! შენი ნორჩი ცოლი დამარხე!

იასონი

ვაიმე, მშვიდობით, ჩემო შვილებო!

მედეა

ჯერ ნუ სტირი! შენ ის იკითხე, სიბერეში რანაირი მოგიწევს გლოვა!

იასონი

ვაი, შვილებო!

მედეა

ჩემი შვილები არიან და არა შენი!

იასონი

მერედა, მიტომაც დახოცე?

მედეა

შენ რომ მეტანჯე, სწორედ იმიტომ!

იასონი

ვაიმე, ვაი, რა იქნება, ერთხელ მაინც გეამბოროთ, გულს ჩაგიკონოთ?!

მედეა

ახლა მოგინდა ამათი კოცნა-ალერსი? უწინ კი ობლად დაყარე და ოხერტიალად.

იასონი

ღვთის გულისათვის... გევედრები... ნება მომეცი, ერთხელ მაინც შევეხო შვილების სხეულს!

მედეა

არა!.. არა-მეთქი!.. ფუჭია თხოვნა!..

ეტლი ადგილს სწყდება და იმწამსვე თვალს ეფარება.

იასონი

ხომ ხედავ, ზევსო, როგორ გამწირა ამ ძუ ლომმა, შვილების წყეულმა მკვლელმა?! აწ, რაღა დამრჩა?! გულმდუღარე შემოგტირით, ზესკნელის მკვიდრნო: თქვენა ხართ მოწმე, შვილებს ახლო არ გამაკარა, რომ ცხარე ცრემლით დამეტირა საბრალონი. ნეტა არასდროს ჩამესახა და არც ამ დღეს მოვსწრებოდი!..

გუნდი (იასონთან ერთად ტოვებს ორქესტრას.) კაცთა ბედ-იღბალს ოლიმპოზე[36]

წყვეტს მხოლოდ ზევსი, ბედისწერა კი განაგებს ყოველს, რასაც მოველით, არ მოხდება, მოულოდნელს კი

ხშირად ღვთის რისხვად თავს დაგვატეხს

განგების ნება, ასეთია მოკვდავთა ხვედრი.

[1] ინო - თებეს მეფის კადმოსისა და ჰარმონიას (შდრ. შენ. სტრ. 831) ქალიშვილი, მეფე ათამასის მეორე ცოლი, ფრიქსესა და ჰელეს დედინაცვალი, ლეარქოსისა და მელიკერტესის დედა. მითის გავრცელებული ვარიანტის მიხედვით, ჰერამ შური იძია მასზე იმის გამო, რომ ინომ თავისი დის, სემელეს სიკვდილის შემდეგ, მისგან შობილი ზევსის ძე დიონისე აიყვანა აღსაზრდელად. ჰერამ ათამასს შეშლილობა მოუვლინა და მამამ ერთი შვილი მოკლა. ინო თავისი მეორე შვილით, გაშმაგებული ათამასისაგან ლტოლვილი, ზღვაში გადაეშვა. ევრიპიდე, როგორც ჩანს, აქ ეყრდნობა მითის ნაკლებად პოპულარულ ვარიანტს, რომლის მიხედვითაც გონგადასული ინო თავად გახდა შვილის მკვლელი.

[2] ეგევსი - პანდიონის ძე, ეს უკანასკნელი შვილი იყო ათენის

დამაარსებლის კეკროფსისა.

[3] ჰელიოსი - მზე ღმერთი, რომლის ძე არის მედეას მამა აიეტი.

[4] არგოსა და არგონავტთა კოლხეთში ლაშქრობის თქმულების მოკლე შინაარსი გადმოცემულია წიგნის შესავალში.

[5] ჰელიონის მთა - მდებარეობს აღმოსავლეთ თესალიაში, საბერძნეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში. მასთან დაკავშირებულია მრავალი ცნობილი თქმულება თუ მითოლოგიური სახე. აქ მოჭრილი ხით აიგო არგო.

[6] ჰეირენე - წმინდა წყარო კორინთოს მთავარ მოედანზე.

[7] დედამიწა - გეა, უძველესი ქალღმერთი.

[8].თემიდა - კანონიერების ქალღმერთი, ურანოსისა და გეას ასული. მან ზევსს, უზენაეს ღმერთს, უშვა დიკე - სამართლის ქალღმერთი.

[9] საბრალო ძმაო, ჩემი ხელით უღვთოდ მოკლულ - როდესაც იასონმა და მედეამ გამოიტაცეს ოქროს საწმისი და არგოთი ზღვაში გავიდნენ, მათ დაედევნა მედეას ძმა აფსირტოსი, რომელიც მედეას გეგმის თანახმად შეიტყუეს და სასტიკად მოკლეს. თუმცა, როგორც 1334 სტრიქონიდან ჩანს, ევრიპიდე იმ ვერსიას იზიარებს, რომლის მიხედვითაც მედეამ აფსირტოსი ჯერ კიდევ მამისეულ სახლში მოკლა.

[10] ჰეკატე, უძველესი ღვთაება, ტიტან პერსესისა და ტიტანიდა ასტერიას ასული. იგი ითვლებოდა გზების ღვთაებად. იმ ნიღბებიდან, რომელთაც სამი გზის გასაყარზე ჰკიდებდნენ, წარმოიქმნა სამსახება ქალღმერთის, ჰეკატეს ხატი. მას უკავშირებდნენ მაგიას, ჯადოქრობასაც, როგორც ღვთაება მთვარეს. ძნელი სათქმელია, როდის დაუკავშირდა იგი კოლხიდას. არ არის გამორიცხული, რომ ეს ელინიზებული აღმოსავლური ღვთაება თავისი წარმოშობით მართლაც იყო მიმართებაში კოლხურ სამყაროსთან. ძველ საქართველოში ანტიკური წყაროების მტკიცებით მთვარის კულტი ერთ-ერთი ძირითადი იყო. მედეას თვლიდნენ ჰეკატეს ქურუმად, რომელიც ამ ქალღმერთის ჯადოქრულ სტიქიასთან იყო დაკავშირებული.

[11] სიზიფე - თესალიელი მეფის ეოლოსის და ენარეტეს შვილი, სიცრუისა და ეშმაკობის განსახიერება. იგი ითვლებოდა

ქალაქ კორინთოს დამაარსებლად და აქაურ მმართველთა გვარის ფუძემდებლად. მან ეშმაკობით მიწისქვეშეთიდან სააქაოს დაბრუნებაც კი შეძლო. საიქიოში აუტანელი მისია დაეკისრა - მთაზე გამუდმებით აგორება მძიმე ქვისა, რომელიც მიაღწევდა თუ არა მწვერვალს, მაშინვე ისევ თავქვე გორდებოდა. აქედანაა გამოთქმა „სიზიფეს შრომა“, რაც „ფუჭ შრომას“ ნიშნავს.

[12] აღმა იბრუნეს პირი მდინარეებმა - ეს ხატოვანი გამოთქმა ბუნების კანონთა გაუკუღმართების მნიშვნელობით გამოიყენებოდა.

[13] ფებოს, პოეტთა სიტყვის მეუფე - იგულისხმება აპოლონი, მუზათა მფარველი და ხელოვნების მეუფე.

[14] საზარი კლდენი - სიმპლეგადები ანუ კიანები, არგონავტთა კოლხეთში ლაშქრობის გზაზე მდებარე ორი კლდე ზღვაში, თრაკიულ ბოსფორთან. ისინი გამუდმებით მოძრაობდნენ და მათ შორის გაცურვა თითქმის შეუძლებელი იყო. არგონავტებმა შეძლეს ამ დაბრკოლების გადალახვა.

[15] ცას მიაშურა ყველაფერმა - უკვე ჰესიოდეს პოემა „სამუშაონი და დღენი“ (197...) გვაუწყებდა შემდეგს: ადამიანთა ბოლო, რკინის საუკუნის მოდგმა იმდენად აუტანელია, რომ აიდოსმა (ღვთაება, სირცხვილის პერსონიფიკაცია) და ნემესისმა (ღვთაება, რომელიც ადამიანებს სამაგიეროს მიაგებს ქედმაღლობისათვის) მიატოვეს მოკვდავნი და ცას მიაშურეს.

[16] კიპრიდა - სიყვარულისა და სილამაზის ქალღმერთ აფროდიტეს კუნძულ კვიპროსზე მდებარე მისი ერთ-ერთი უმთავრესი საკულტო ადგილის მიხედვით ამ სახელითაც მოიხსენიებდნენ.

[17] ნეტავი ბავშვები რაღაც სხვა გზით იბადებოდნენ - იასონი ამ შემთხვევაში აშკარად ეხმიანება იმ ქალთმოდულე ანუ მისოგინურ ტენდენციებს, რომლებიც ჰესიოდედან მოყოლებული ხშირად გვხვდება ბერძნულ ლიტერატურაში. რასაკვირველია, ახალი ქორწინების გზაზე შემდგარი კაცისაგან ეს სიტყვები საკმაოდ მოულოდნელია, ამ შემთხვევაში უნდა გავითვალისწინოთ იასონის წადილი, გაიმარჯვოს სიტყვიერ პაექრობაში და რაც შეიძლება გაუბათილოს მედეას არგუმენტები.

[18] ეროსი - სიყვარულის ღმერთი, ერთი ვერსიით უძველესი კოსმოსური წარმოშობის დემონი, მეორეთი კი აფროდიტესა და არესის შვილი. იგი წარმოიდგინებოდა ფრთოსან ბიჭად, რომელსაც მუდამ თან ჰქონდა მშვილდ-ისარი. ეროსის მიერ ნატყორცნი ისრები პირდაპირ გულს ხვდებოდნენ და მასში სიყვარულს აღანთებდნენ ხოლმე.

[19] ნუ მტყორცნი შენს ოქროს ისრებს - ამ შემთხვევაში იგულისხმება, რომ ეროსი დედის, აფროდიტეს, ბრძანებით ისვრის თავის აუცდენელ ისრებს.

[20] ფებოსის ძველი სამისნო - იგულისხმება აპოლონის განთქმული სამისნო დელფოში.

[21] ტრეძენი - ქალაქი საბერძნეთში, არგოლიდის სამხრეთ-აღმოსავლეთში პელოპონესოსზე.

[22] მაიას ძე - იგულისხმება ღმერთი ჰერმესი, მოგზაურთა მფარველი, რომელიც მთის ნიმფა მაიამ უშვა ზევსს.

[23] პალადა - ათენა პალადა, ქალაქ ათენის მფარველი ქალღმერთი. იგი ზევსის თავიდან იშვა. ქალღმერთმა გაიმარჯვა პოსეიდონთან შეჯიბრში ატიკის მიწისათვის - თუკი ზღვის ღმერთმა სამკბილას დაკვრით ქალაქის აკროპოლისზე წყარო ამოაჩუხჩუხა, ათენამ ატიკელებს პირველი ზეთისხილის ხე აღმოუცენა.

[24] ერეხთიდები - ერეხთევსი ან ერიხთონიოსი (ზოგიერთი წყაროს მიხედვით, შესაძლოა, ეს სახელები მამისა და შვილის იყოს) იყო ათენის მეფე, მიწისაგან შობილი. მას ქვედა ტანი გველისა ჰქონდა. ათენელები თვლიდნენ თავიანთ წინაპრად, რომლისაგანაც მათ ხშირად ერეხთიდებსაც უწოდებდნენ.

[25] ჰარმონიის ცხრა ნაშიერი - ფართოდ გავრცელებული ვერსიისაგან განსხვავებით აქ ახალ ტრადიციაზე დაყრდნობით ცხრა მუზა არესისა და აფროდიტეს ქალიშვილის ჰარმონიას ასულებად მოიხსენიება.

[26] კეფისოსი - ატიკის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მდინარე.

[27] ჰადესის გვირგვინი - სასიკვდილო სამკაული.

[28] ჩირაღდნებით გაგიჩახჩახებთ საქორწინო დარბაზს -

როდესაც შვილები ქორწინდებოდნენ, დედის მოვალეობას შეადგენდა საქორწინო ჩირაღდნის ტარება.

[29] პანი - ტყეებისა და მინდვრების, მწყემსთა და ფარების ღმერთი. მან გამოიგონა მწყემსებისთვის სალამური. არ იყო თანხმობა იმაზე, თუ ვის ძედ უნდა ჩაეთვალათ იგი: კრონოსის, ზევსისა თუ ჰერმესის, თუმცა წყაროთა მეტი წილი მას ჰერმესისა და ნიმფა დრიოპეს ვაჟად თვლის. მას ტანი თხასავით თმისა ჰქონდა. გარეგნულად თხისა და ადამიანის ჰიბრიდად წარმოისახებოდა. მისი უეცარი მოვლინება „პანიკურ შიშს“ აღძრავდა ადამიანებში.

[30] პლეთრონი - მანძილის საზომი, უდრის დაახლ. 30.83 მ. ექვსი პლეთრონი იყო სტადიონის სიგრძე, სადაც მორბენალთა შერკინებები იმართებოდა.

[31] ერინიები - შურისგების ქალღმერთები, გეასაგან შობილნი.

[32] ჰერა - ზევსის მეუღლე, ერთ-ერთი მძლავრი ქალღმერთთაგანი. ამ შემთხვევაში იგულისხმება ჰერა აკრაიას ანუ კორინთოს ბორცვზე განდიდებული ჰერას საკურთხეველი. კლასიკურ საბერძნეთში აქ მართლაც მიუთითებდნენ მედეას შვილთა საფლავების კულტს.

[33] სკილა - ზღვის ურჩხული. მითის თანახმად ტირსენიული ზღვის ჩრდილოეთით მდებარე ვიწრო სრუტეს ორივე მხარეს კლდეები ჰქონდა შემოჯარული. ერთზე გამოქვაბულში სკილა იყო დაბუდებული, მეორეზე ქარიბდა. სკილას ექვსი თავი და თორმეტი ფეხი ჰქონდა. ამ ურჩხულთა წყალობით არავის შეეძლო სრუტის გაცურვა, თვით პოსეიდონიც კი ვერ იხსნიდა მათგან წარმოქმნილი მორევისაგან ზღვაოსანთ.

[34] „არგოს ნატეხი“ - აქ მედეა წინასწარმეტყველებს იასონის სიკვდილის იმ ვერსიას, რომელიც მითით იყო ცნობილი - მძინარე იასონი დაძველებული არგოს ნამსხვრევებმა მოიყოლეს.

[35] დიკე - სამართლის ქალღმერთი.

[36] ოლიმპო (ოლიმპოსი) - თესალიის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარე, საბერძნეთის უმაღლესი მთა. ბერძენთა რწმენის თანახმად, აქ იყო მათი ღმერთების სამკვიდრებელი.